

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ'.-φύλ. 10 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 21 ΤΟΥ ΜΑΗ 1916 * ΑΡΙΘΜΟΣ 591

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΡΗΝΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ Περίοδια τῶν Βυθῶν.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ Κριτικὸ σημεῖωμα (Ποιήματα Προ-
βελεγγίου).
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ Ροδόκη (συνέχεια).
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ Τραγούδια.
ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ Νανότα.
Π. Σαλόμη.
Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ Τὸ μεγάλο παιδί (συνέχεια).
Κ. ΤΡΙΑΝΕΜΗΣ Ἐπὶ τὰ «Ρουμπαγιὰ» τοῦ Ὁμάρ Καγιὰμ.
Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ.—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΑΠΡΙΛΗΣ

Χρυσάφια καὶ τριαντάφυλλα ἔχει ἀπλώσει
Τὸ γέροντο τοῦ ἡλιοῦ. Τὸ παλικάρι
Στὸ πλουμισμένο ἀπὸ μαργαριτάρια
Βελούδινο κίλιμι ἔχει ξαπλώσει.

Καὶ γέρω του χορὸν ἔχουνε στρώσει
Ξανθὶνὲς νεράϊδες μ' ἀλαφρὸ ποδάρι,
Λὲς δὲν πατοῦν ἀπάνω στὸ χορτάρι
Ποῦ θροφάνο στὴ γῆς ἔχει φουντώσει.

Ἀγάπη, Νιότη, Λευτεριά κι' Ἀλήθεια
Τὶς λένε τὶς νεράϊδες ποῦ γλεντοῦνε,
Τὰ μάτια φωτερὰ κι' ὀρθὰ τὰ στήθια

Κι' ὁ νὸς ποῦ μπρὸς στὴν ὄψη του δλ' ἀν-
[θοῦνε,

Ἀπρίλη τότε λένε, θαρρεῖς ποῦναι
Ρηγόπουλο ξανθὸ ἀπ' τὰ παραμύθια.

ΚΥΚΛΑΜΙΑ

Ἄδικοι μπρὸς στὴν Τύχη οἱ στεναγμοὶ μας!
Τόσος ὁ πόνος κι' ἡ χαρὰ μας τόση,
Γι' ὄση ἡ καρδιά μας φτιάχτηκε νὰ νοιώσει:
Παντοῦ, καρδιά, σὲ παίρνουμε μαζί μας!

Κι' ἂν βάλει ἡ Μοῖρα στ' ἄνθια τὴ ζωὴ μας,
Τὸ δρόμο μὲ χρυσάφι κι' ἂν μᾶς στρώσει,
Θάρρῃτ' ἡ δὴνὰ κρυφὰ νὰ μᾶς δαγκώσει,
Σὰν εἶν' ἡ θλίψη ἀφέντρα στὴν ψυχὴ μας...

Μέσ' ἀπ' τὸ βράχο ἡ κυκλαμιά γέλαει,
Τῆς ἐρημιᾶς πεντάμορφη παρθένα:
Στὴ ριζούλα τῆς θλίψη δὲ χωράει.

Ἔτσι νὰ φύγουν κι' οἱ καημοὶ ἀπὸ μένα,
Κι' ὁ δρόμος μὲς στοὺς βράχους ἄς μὲ πάει
Κι' ὅπου εἶν' ἄλλοῦ τῆς Τύχης τὰ γραμμένα.

ΝΙΡΒΑΝΑ

Ἀδελφε: θάσαι ἢ τὸ σφυρὶ ἢ τ' ἀμόνι,
Τ' ἀρνὶ ἢ ὁ λύκος, θάχεις στὸ ποδάρι
Σπιρούνη, ἢ ἀπὰ στὴν πλάτη καβυλλάρη,
Μιὰ χάρια, μιὰ ξυλιὲς νὰ σὲ φορτῶνει.

Φίλος, γυναίκα, κι' ὄποιος σὲ ξυγῶνει,
Μάνν', ἀδερφός, πατέρας σου μακάρι:
Τὸ πάλεμα θ' ἀρχίσει, ποιὸς θὰ πῆρει
Τὸν ἄλλον κάτω! — Ὄχι σφυρὶ, οὔτε ἀμόνι!

Μὲς στὸ σφυρὶ καὶ μὲς στ' ἀμόνι! αἰθέρας,
Ποῦ ὄλο πετάει καὶ φτάνει καὶ μισεῖ,
Ποῦ μιὰ ἀλαλάζει μὲς στὸ φῶς τῆς μέρας

Καὶ μιὰ τὶς νύχτες θρηνοδεῖ ὡς τὸν γκιῶνη,
Δῶ στίς τριανταφυλλιὲς ἀγοσσαλεύει
Καὶ κεῖ τὶς πυρκαγιὲς στὰ οὐράνια ὑψώνει.

ΜΗΝ ΚΛΑΙΣ ΤΗ ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΜΟΥ

Μὴν κλαῖς τὴ δυστυχία σου
Στ' ἀδέρφια σου μπροστά!
Κρυφῶ, πὲς τῆς καρδιάς σου,
Τὸν πόνο νὰ βιστᾷ!

Θαρρεῖς τάχα τ' ἀδέρφια
Δὲ δέρονουν οἱ καημοὶ;
Ἄσ' τους πᾶνω στὰ χεῖλια
Τὸ γέλιο μιὰ στιγμὴ!

Ἦ, νὰ γλυκοφιλήσω
Κάποια ματάκια ὄγρα
Ποῦ νοιάζονται τοῦ κόσμου
Τὴ λιγοστὴ χαρὰ!

ΟΤΑΝ ΑΝΑΣΤΕΝΑΖΕΙ ΤΟ ΒΙΟΛΙ

Πῶς χαίρομαι! μὰ κάτι μὲ πονεῖ,
 Κάτι χροστῶ, κάποιο ἀδικο μὲ πνίγει,
 Σὰν κάποια νοιώθω πὸ βαθειὰ φωνή --
 Ναί, χαίρομαι, μὰ κάτι μὲ πονεῖ,
 Μὰ μαύρ' ἰσκιὰ πὸν δὲν μπορεῖ νὰ φύγει.

Πῶς χαίρομαι τοῦ ἡλιοῦ τὴν ἀγκαλιά,
 Τὸ φῶς καὶ τ' ἄνθια καὶ τὴν πρασινάδα,
 Τὰ λόγια τῶν παιδιῶ μου -- σὰν πουλιά --
 Ναί, χαίρομαι τοῦ ἡλιοῦ τὴν ἀγκαλιά,
 Μὰ μέσα μου σταλάζει μὰ πιγράδα.

Πῶς χαίρομαι, μὰ κάτι μὲ πονεῖ,
 Κάποια ἀδικία τὸν κόσμο κυβερνάει.
 Κάτι ἔπρεπε πὸ πλέρω νὰ γενεῖ --
 Ναί, χαίρομαι, μὰ κάτι μὲ πονεῖ,
 Κάτι ὁ ἄνθρωπος στὸν κόσμο αὐτὸ χαλάει.

ΠΟΘΟΥΛΑ

Ρόδον ἀφράτο
 Καὶ τρυφερὸ
 Στόμα δροσάτο
 Μάτι λαμπρό.

Ἐσπᾶ ἄγρια ἢ Μπόρα
 Ἔνα ἀχὺ μικρό.
 Διάβηκε τώρα --
 Μ' αὐτὸ νεκρό.

ΜΟΝΟ ΚΕΙ ΠΕΡΑ

Μοῦπεν ἡ φωτιά ἄπὸ τζάκι:
 Μόνο ἐδῶ εἶν' ἡ ζεστασιά.
 Τοῦ παιδιοῦ μου τὸ ματάκι:
 Μέσα δῶ εἶν' ὅλη ἡ δροσιά.

Μοῦπε τοῦ Βοριᾶ ἡ φοβέρα,
 Μὲς στὸν κόσμο νὰ πετῶ.
 Κ' ἡ καρδιά: μόνο κεῖ πέρα
 Σὰ θὰ πᾶς δὲ θὰ ζητῶ.

ΚΑΤΙ ΒΟΥΒΟΙ ΑΚΛΟΥΘΟΥΝΕ

Κάτι βουβοὶ ἀκλουθοῦνε
 Ἄργα κάποιο νεκρό,
 Δίχως παπὰ τὸν πᾶνε
 Δίχως ἓνα σταυρό.

Τὸν κάποιο πᾶνε, ποῦχει
 Μόνος τοῦ σκοτωθῆ.
 Γιατὶ εἶχεν ἀγαπήσει
 Δίχως ν' ἀγαπηθῆ.

Χριστέ μου! στοὺς ἀνθρώπους
 Δὲν ἔδωσες θαρρῶ,
 Γιὰ σύμβολον ἀγάπης
 Τὸν τίμιον σου σταυρό:

ΣΑ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΙΝ' Η ΑΓΑΠΗ

Σὰ μουσικὴ εἶν' ἡ ἀγάπη,
 Σὰ γέλια εἶναι χαρῶς,
 Σὰν πόθοι μυρωμένοι,
 Σὰ δάκρυα συφορῶς.

Σὰ μουσικὴ εἶν' ἡ ἀγάπη.
 Πλαταίνει, δὲ χωρεῖ
 Στὰ σπθικά μου -- κι' ὅλον
 Τὸν κόσμο πλημμυρεῖ.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΠΕΤΡΑΔΙΑ ΤΩΝ ΒΥΘΩΝ*

Νὰ κάλι: ἡ ἀνισυχία, ἔρχεται σύγγεφο καὶ μὲ κυ-
 κλώνει. Ἀνάμεσά της οἱ ἕδρες στενές, τὰ παράθυρα
 σκοτεινά, οἱ στέγες χαμηλές, ὁ ἀέρας πηχτός καὶ
 ἀκίνητος. Μοῦ ἔρχεται νὰ τὰ σπᾶσω ὅλα καὶ νὰ ξε-
 χυθῶ. Ἴδιο τὸ φῶς ἐνός ἡλιοῦ ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ
 νυχτωμένα πέλαγα νὰ τιναχτῶ κατὰ γύρω, νὰ γιορ-
 τάσω ἔνωση μὲ κάθε ἀπέραντου τὴν ψυχή. Καὶ τὸ
 περίγραμμα τοῦ κόσμου νὰ ξεπεράσω καὶ τοῦ ἰδεκτοῦ
 τὰ θρία καὶ νὰ ρεῦσω καὶ νὰ ἐκταθῶ τόσο, ποὺ πιά νὰ
 μὴν ὑπάρχει γιὰ μένα ἐπιθυμία καὶ ἄγνοια.

II

Τὸ χῶμα μύριζε σαπίλα. Κάπως τῆς ἤρθε καὶ ξα-
 πλώθηκε. Τὸ κορμὶ βαρὺ, σὰν ἔτοιμο νὰ σταματήσει,
 χάραξε τὸ σχῆμα. Ὁ ἄνθρωπος εὐκολώτερα ἀπὸ κάθε
 ἄλλο παίρνει τὴ θέση του στὴ γῆ. Ἔτσι, ἔτιαν ὥραια.
 Τὸ φεγγάρι ξεπροβάλλοντας, ἔρριξε τὴ διάφανη τα-
 φόπετρα. Ὅλα τῆς ἔμοιασαν πεθαμένα. Καὶ τὸν ἑαυτὸ
 τῆς μὲ τὰ μάτια τ' ἀνοιχτά, ποὺ εἶχαν φτάσει τὸ φεγγά-
 ρι, τὸν εἶδε βασιλεῖα στὴν ἀπέραντη νεκρόπολη.

(*) Τὰ «Πέρα ἀπὸ τὴ Ζωή» συνεχίζονται μ' αὐτὸ τὸν τί-
 τλο. Ἔτσι θὰ βροῦν καὶ σὲ βιβλίον.

III

— Πές μου πώς ε θάνατος εινε ωραίο πράμα, γιά νά μπορέσω νά πεθάνω . . . Καί χαμήλωσε τά μάτια τά κουρασμένα άπ' τή βραμιά. Ήταν νύχτα, μα τή σκοτάδι φωσφόριζε. Ή ψυχή της σάν κάτι άνοιχτό πρής τή άπειρο, έξατμιζότανε άργά, μαρτυρικά. Φούντωσε τή λίγο ή τρέλλα, ή τρέλλα πού λίγοι τή γνώρισαν και οι μοίρες, διπλωμένες μαύρους μποξάδες, κάθισαν γύρω στη φωτιά. Ή γυναίκα ξεκλείπε:—Πές μου πώς ε θάνατος εινε ωραίο πράμα... Κανένας δέ μίλησε. Τή βούρκωκε δλου τού κόσμου μαζεύτηκε κι έσταξε άπ' τά μάτια της δάκρυ, δάκρυ, άλυσοδεονότας τη σφιχτότερα με τή ζωή. Οι μοίρες ούτε κουνήθηκαν. Ούτε σάν ένα ναι, ούτε σάν ένα όχι έφτασε ποτέ.

IV

Ή δρόμος μου φέρνει άλητες, βλάχους, τσοπαναρέους και γυρολόγους. Φέρνει σακάτηδες και κκομοριασμένους. Καί γυναικούλες διπλωμένες πελερίνες και ξεθωριασμένα φουστάνια παληών καιρών. Φέρνει και παιδάκια πού δέ χόρτασαν, ούτε φιλήθηκαν, άμελημένα σάν τ' άγριοδλάτταρα. Μα φέρνει κάποτε και κουρασμένους άριστοκράτες, βουτυγμένους στη σκόνη της σιχασιάς. Κι εγώ διαλέγω. Παίρνω τά ωραία τους και τά κάνω δικά μου, παίρνω τά θλιβερά τους και τά κάνω δικά μου. Καί περνά τόν καιρό μου φυλλερρώνοντας τούς ανθρώπους, διαλέγοντάς τους και φτιάνοντας τής κοινωνίας τους. Ως πού μιά μέρα άγέρας δυνατώτερος θά φυσήξει, θά με μαζήσει και μένα και θά πάρει τά μάτια μου νά τά βάλει στό μέτωπο κάποιας νύχτας πού δέ γνώρισε τόν ύπνο και τή γαλήνη ποτέ.

V

Θρύφαλλα ήλιων ειδη ένα μεσημέρι στην άμμο κι έσκυψε νά τούς μιλήσει:—Πώς ξενακολλάει μιά θρυμματισμένη ζωή; Σκόρπια σάς βλέπω κι όμως ψηλά δίνετε άκαίριο τή μέγα σχήμα. Σάν πώς; . . . Τή κύμα κύλισε πλατύ, παφλαστό, και τά σκέπασε τά θρύφαλλα. Καί φάνηκαν σά μάτια πού κτύταζαν άπ' τή σκιά. Κι όμως ε ήλιος φλόγιζε, πυράχτωνε, μωσαϊκή ή κάτι μονοκόμματο, ποιός μπόρεσε νά ξέρει.

VI

Είχανε σταθεί κάτω άπ' τή φανάρι. Μπροστά τους ένα γεφύρι πού έβανε τήν άπλωσιά με τή βουναλάκι. Κι άρχιζε τή άμφιθέατρο της φύσης, με ψηλές βαθμίδες, σά γιά νά κάτσουν ήμίθεοι κι άπό κει νά ίδουν τά δράματα τού κόσμου.—Και νά περνούσαμε τή γεφύρι . . . ειπε μέσα της ή γυναίκα.—Και νά περνούσαμε τή γεφύρι . . . ειπε μέσα του ε άντρας. Κι τή άρχιτηκαν σιωπηλά. Ή γυναίκα άκούμπησε πιδ βρειά στό μπράτσο του γιατί δέ βστατούσαν τά πόδια της.—Και τρέχοντας και τρέχοντας, νά φτάναμε στην ψηλότερη θαμνίδα τού θεάτρου και φτερωτοί και όψωμένοι στις άκρες τών ποδιών ν' άγκυλιαζόμαστανε και μέσα στη νύχτα με τά δυο κορμιά μας νά στήναμε

τή άγκαλιά της Νίκης. . . Ξεκλείπε μέσα της ή γυναίκα.—Και καθώς ειναι σκοτάδι και δέ θάδωλε κινάει, νά σέ πέτωνα γάμω στις πέτρες, και σ' άγκάθια και πονεμένην έτσι νά σέ φιλούσα, ως πού νά στάξουν αίμα τά χείλια σου. . . Ξεκλείπε μέσα του ε άντρας. Κι τή άρχιτηκαν σιωπηλά. Τώρα άπ' τής βραμιά τους κάτι έφρεε, κάτι κυλούσε, σά δάκρυ και σά φως.—Πάμε, της ειπε. Ή γυναίκα ήταν κολά εκεί και δέν ήθελε νά φύγει. Ήπειτα ή ψυχή της ειχε τρέξει νά ξεπεράσει τή γεφύρι. Πώς νά φύγει δίχως τήν ψυχή της; Στο νού τού άντρα έγνοιας έγκόσμιες ειχαν αλλάξει τή σκηνογραφία. Άνήφοροι, κκομοσιπές πού ν' άνεβει κινάει; Ήστριψε τή γυναικία μακκάει κατ' τή γυρισμό. Τή φανάρι φλόγιζε άκόμα και καθώς γύριζαν σκυφοί, έδειξε μακρότερους τούς Ισκιους τους.

VII

Τρέχει τή νερό μέσα στη νύχτα και μαζύ του τρέχω κι εγώ. Περνάμε άπ' τά σκροτά, νοτιζουμε τή κοιμισμένα σκυλήκια, λιμνάζουμε γύρω στους κορμούς και πάλι τραβάμε. Κάποτε τή νερό παίρνει τήν ύπόστασή μου και μοιάζει γυναικία πνεύμα. Κι άλλωστε παίρνω εγώ τήν ύπόστασι, τή νερό και φαινομυ άσχυρη και ρευστή. Κι έτσι τρέχουμε Σάν βρομιά τρέπες, χωνόμαστε, ξεφύζοντας τά σκοτάδια. Στους κνήφορους ειμαστε άκράτητοι. Άπ' τού ύπόνομου περνάμε άργά και σκεπτικά. Ήτσι κολώντας δια τή νύχτα, ξεχωνόμαστε κάποτε στη θάλασσα. Τότε ξεχνουμε τά δράματά μας. Κι άνακατώνοντας τήν ουσία μας με άθύρες και με πίκρες άλλόκοτες, κοιόμαστε και πού μόνο βουδύ μπορεί νά ξεγυρνάει.

VIII

— «Νικητής ή Μοναχός». Ή σελίδα έτρεμε στή δάχτυλά της. Νικητής ή Μοναχός, ψεύθρισε κι αυτή. Και λίγο λίγο ειδη στην σκιά νά χαράζονται οι δυο μορφές, ψηλές, κνωρωπές κι ώριμες, με μάτια γεμάτα ύπομονή, με χείλια σφαιλιστά. Τή βιβλίο γλύστραζε, τή κορμιά της έπεσε στή μαξηλάκια κι έννοιωσε νά τή κιντάζει έρωτικά. Ποιάν άγκαπούτε πιδ πολύ; Άπλωσε τά χέρια. Και κείνες ήρθαν κοντά της και γύρναν στή πόδια της. Τότε άναψε γιά πρώτη φορά τή φως της στή γεμάτα και ειδη τήν ψυχή της διτυπόστατη.

ΕΙΡΗΝΗ Η ΣΟΦΗΝΑΪΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΑΓΚΥΡΑΣ", *

Τού Κνωδύ Χάμδουν ένα ποιητικότατο ήμερολόγιον δδοιπόρου, πού ζωγραφίζει, λιτά, μα παραστατικά, τή νοσηνική φύση και ζωή, βγήκε στή λογοτεχνική σκηνή της Άγκυρας. Ή τίτλος του ειαι «Ύπιδ τά φθνησοικια άσταρα» και μεταφραστής του ε Δ. Χατζόπουλος (Μόσκη).

— Με τού μεγάλου Άγγλου Όσκάφ Ουάιλδ τή δικιά έργο, πού πολύ παραξηγήθηκε δώ, στον τόπο μας από μερικες παιδιάστιες κκοκοπεριλές γνωρίζει συστηματικότερα ή Άγκυρα τόν κόσμο πού διαβάζει, «Υστερ' από τή «Νέε προφορντις» μά; χαρίζει τώρα, στή λογοτεχνική βιβλιοθήκη της «Τή πορτραίτο τού Αδριαν Γραϊν».

ΡΟΔΟΠΗ

2.—

Ἡ Ροδόπη «γίνεται» στὸν ἀνθόκηπο τοῦ Αἴμου καὶ τῆς ἀδερφῆς του σ' ἓνα ἑλληνικὸ περιγιάλι. Ἐνα πλούσιο αἰσθηματικὰ τέλειο περιβάλλον «μὰ καὶ καλὰ φρουρημένο μὲ βράχους ὀρθόγερους συνεδερμένους μὲ τοιχὰ καὶ πολεμιστρες». Σὲ ἀντίθεση ῥόδα κατὰ κέκλινα ἀνθίζουσι κ' ὑψώνονται δυὸ δίδυμα τετράφυλλα κυπαρίσσια. Ἀγάπη καὶ Θάνατος, Πόνος, τὸ Σύμβολο τοῦ Ἔργου. «Μέσα σὲ μιὰ στέρνα βραῖα νερόκρινα λιγοθυμοῦνε στὸ δειλινὸ τοῦ Μᾶη», ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐποχὴ ποὺ τόσο πρᾶδοξα ἐξάπτει τοῦ ἔρωτα τὴ νοσταλγία. «Ἐνα κημπουλιτὸ θροῦν προσμένει ἀρχοντικὸ ζευγάρι νὰ καθίσει καὶ νὰ γλυκομιλήσει. Ἀπέναντι ψηλώνει τὸ παλάτι τῆς Ροδόπης μοναδικὰ ὄρατο». Γιὰ ὅσους τὸ σύμφωνο περίγυρο ἀναζητοῦνε ποὺ μόνο θὰ ἀρμονίσει, ἔπως θέλουν, τὴν ἐσωτερικὴν τους διάθεση, ἡ σκηνοθεσία τοῦ Ποριώτη εἶναι ζωγραφισμένη μὲ μοναδικὴ ὑποβλητικότητα. Σμίγει μὲ τὴν ἑλκ δρᾶση, μὲ τὴν ἑλκ ψυχῆ. Στὴν πραγματικὰ ζωὴ κ' ἔστιν σύντονο δὲν εἶναι τὸ ἐξωτερικόν, σύντονο τὸ βλέπομε. Αὐτὸ τὸ καθρέφτισμα μέσα στὶς ψυχὰς πρέπει νὰ ἀναποδίνει ὁ ἀληθινὸς δραματικὸς συγγραφέας. Μέσα στὸ «μυστικόν» ἀνθόκηπο αἰστανόμαστε ὅτι κάποιο δρᾶμα «μυστικῆς» ἀγάπης θὰ παιχθεῖ πολὺ ὀδυνηρό. Τραγικὸ προκείμενον σκορπάει ἡ γλῶσσα τῆς ἀνοιξιάτικης ἀναμονῆς.

Καὶ νὰ, μεσ' ἀπὸ τὸ μεσιανὸ προστύλιον προβαίνουσι περιεργες καὶ φοβισμένες οἱ τέσσερες Αὔρες κυτάζοντας πέρα κ' ἀπάνω ἀπὸ τὴ στέρνα. Χορὸ δὲν ἔχει ὁ Ποριώτης. Οἱ κοπέλλες δὲν ἔχουν ἀρκετὴ δρᾶση, οὔτε ἀρετὰ τὴ Γνώμη τους λένε ὅτε νὰ θεωρηθοῦν ἀνάπλασή του. Εἶναι μᾶλλον σκιᾶς ἀλλὰ μὲ τὴν ἐσωτερικὴν πόληση συνδέουσι τὸ Σύνολο ὅτε τὸ πέρασμα τους πλάττει ἓνα εἶδος βάθος μὲ ψυχικὰ σύντονα ἀτμόσφαιρα περιβάλλοντα τὸ Ἔργο. Διακοπὲς σχηματίζουσι σὰν εἶδος «ἐμβόλιμα» (Intermezzo) ἀληθινὰ ἄμορφα.

Οἱ τέσσερες Αὔρες εἶναι οἱ κοπέλλες οἱ στοργικὰ φυλαγμένες στὸ Παλάτι, ἐστιᾶδες τῆς παρθενίας καὶ τῆς ἀγνότης, ἐστιᾶδες τῆς Ροδόπης, ἀλλὰ ποὺ κάποτε ἐξέφυγαν γιὰ νὰ χαροῦν τὴν ὀρμὴν, ἔχι τὴ μεγάλην, γιὰτὶ δὲν εἶναι μεγάλες, ἀλλὰ τὴ δική τους τὴν ἀτομικὰ, λίγο δουλόπρεπη ὀρμὴ πρὸς τὴ Ζωή. Κ' ἡ Ροδόπη ἔστιν τις ἀκοδοι νιώθει βαθιὰ τὸν ἴδιον τόνο καὶ τὰ λόγια τους κ' οἱ πράξεις τους ἀντιχοῦν μέσα τῆς δυναμωμένα ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ δικοῦ τῆς Ἐγὼ σὲ πρᾶξη ἀκράτητα σπρώχνοντάς την... Τώρα, μὲ θαυμασμὸ γιὰ ἔτι δλέπουν Αὐτές, τὸ καθαρὰ πραγματικόν, δηγοῦνται τὴ χαρὰ τοῦ συμπόσιου ποὺ προσφέρνει ὁ Αἴμος στὸ Ρήγα. Καὶ χτυπητὰ μὲ τὴν ἀντίθεση, ἔπως καὶ σὲ πολλὰς ἄλλες σκηνάς, ζωγραφίζει ὁ Ποριώτης τὴν Κρινῶ. Τέλεια Ἀγνή ἀμέτωπος ξεχωρίζει ἡ ἀσπροντυμένη κοπέλλα δολέουσι στὴν ὄψη ποὺ δὲν κρύβεται σὰν τις ἄλλες μὰ φανερὰ στέκεται στὸ μεσιανὸ γιὰτὶ ἔχει ὅλη τὴν τόλμη ποὺ τῆς δίνει ἡ ἀθωότη. Δὲ νιώθει τις προσπάθειες τις ἐπιπληχτικὰς γιὰ τὴν τραβήξουν μακρότερα, οὔτε κ' ἐπειτα τὴν εἰρωνεύει. Δὲ φαντάζεται ἔτι εἶνε δυνατό νὰ πνίγει κανεὶς τις ὀρμέφυτες κραυγὰς καὶ λείπει φανερὰ ἔπως τὸ αἰστανεται:

«Α! ὁ βασιλεὺς εἶνε ἄμορφος! Τί νεὸς κ' ἄμορφος. Ἴδιος θεὸς Ἐκνησμάλλης»
θρηπώστανε τὰ μάτια μου ἀπ' τὸν ἥλιο».

Ἡ ψυχὴ τῆς μακριὰ ἀπὸ κάθε ἐνδομυχῆ ἀμφιβολία ἢ στοχασμὸ, ἀπὸ κάθε ἀδοκίμηση, ὀρθανάχτη, δέχεται τὴν ἐξωτερικὴν ἐντύπωση. Σήμερὰ γιὰ νὰ μὴ ἀγγίξει ἔτι, τί δὴποτε καὶ ἄς μὴ τὸ νιώθουμε πρέπει ἐπιμονὰ νὰ ἀνασκαφθεῖ, νὰ ξελεπτινθεῖ, ἀνατομικὰ μὲ μικροσκοπικὰ νὰ μελετηθεῖ ἀπὸ τὸ Ἐγὼ μας. Κ' ἄς νοσταλγοῦμε κάποτε τόσα κατὰ φυσικὸ ποὺ χωρὶς ἀμέσως νὰ ξέρομε πῶς νὰ τὸ καταλογίσουμε, ἴσως νὰ τὸ πνίξουμε, δολόκληρους θὰ μὴς συναρπάξει, εἴμαστε ἀνήμποροι νὰ ξεφύγουμε. Κουρασμένοι: γέρομε κάτω ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπο ἐσωτερικὴν ἀγώνισμα, ἀπὸ τὴν συνειδητὴ ἐπιζήτηση συγκλίσεως καὶ διάθεσης σὲ σκηνοθεσίας ποὺ τόσο ἀπὸ πρὶν γνωρίζουμε τὴν ἔνταση, τῆς ὑποβολῆς κάθε μιᾶς ὅτε νὰ τις ἐτοιμάζουμε σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τῆς Στιγμῆς...

Στὴν παιδικὴ τῆς ψυχῆ ἡ Κρινῶ ποτὲ ἐρευνητικὰ δὲν κύτταξε. Ἐθολα ἀνιθὸς ὁ θαυμασμὸς ἀμέσως θ' ἀναπτύχθει. Κ' ἐνῶ βιαστικὰς φεύγουσι οἱ Αὔρες ἔστιν νιώθουν πῶς στὸν κήπο ἔρχεται ὁ Ἄρχοντας μὲ τὸν Αἴμο «μόνη σιγὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν ἄρμα». Ὅπως ὅλες οἱ μορφὲς στὴ δημιουργικὴ σύλληψη τοῦ Ποριώτη, ἄμορφη εἶνε ἡ Κρινῶ, μιὰ ἀπὸ τις πιδ ἄμορφες. Ὅμως μένει ἔπως κ' οἱ ἄλλες ὄρατο σκιαγράφημα. Ὁ ἐρχομὸς τῶν κοριτσιῶν μὲ τέχνη πολὺ γραμμένους μὴς φέρνει ἀμέσως στὸ Ἰνεδρὸν τοῦ Ἔργου.

Συζητοῦν οἱ δυὸ ἄντρες, τί στοίχημα βάζουσι ποὺ γύρω των ὅλο τὸ δρᾶμα θὰ παιχθεῖ. Τὸ στοίχημα γύρω ἀπὸ τὴ γυναίκα...

Πάντα

μέσ' ἀπὸ τὴν κόψα βγαίνει τῆς γυναίκας ὁ λόγος...

Καὶ μετὰ τοῦ Αἴμου καὶ τοῦ Δημοχάρη, κάθε λόγος εἰπωμένος μὲ λίγο περισσότερὴ ἔνταση δὲν μπορεῖ πρᾶ ν' ἀνάψει διαμάχη. Μιὰ ἔχθρα τους χωρίζει κ' ἄς τὴν πνίξανε. Ὁ Αἴμος ὁ μεστομένος ἄντρες ποὺ μαυροψήθηκε στὸν πόλεμο καὶ στὸν γυναικὸν ἤπιε ὡς τὸ βυθὸ τὸ πικρὸ ποτῆρι τῆς Ζωῆς. Πιστὰ μ' ἔλη τὴν ἀφοσίωσή του δουλεύει τὸ Βασιλεῖ, ἔμως δὲν ξεχνᾷ πῶς εἶναι κ' αὐτὸς Ρήγα γιὰτὸς καὶ πῶς ὁ λαὸς τὸ Δημοχάρη διαλέξε στὴ θέση του. Ποτὲ δὲ θὰ ὑψῶθαι στὸν Πέλο του, τὸ θρόνον, — γιὰ τὸν ὅποιο νιώθει τὸν ἑαυτὸ του ἀξίον. Δὲν προμελετᾷ νὰ ἐπαναστατήσῃ, εἰναὶ ἀπὸ τοὺς ὑπομονητικὸς ἀλλὰ ὁ φτόνος ποὺ κρυφοπαρραμονεῖται ζωγραφίζεται στὸ κατὰ πικρὸ ποὺ ἔχει ἡ διμυλία του ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Ἐνας Λόγος: Πτερόεντα εἶπε τὰ ἔπη ὁ Ὀμηρος. Κ' ἔμως μ' ὅλα τὰ φτερὰ εἶναι βαριά, κάποτε μέγα τους κλείνουν ὅλα τὸ τραγικὸ τῆς Ζωῆς.

Στὸν κόσμον

δὲν ἔχει ἀνθίσει ἀκόμα τὸ λουλούδι ποὺ τὸ κράζουσι γυναίκασι τιμῆ

λέει ὁ Δημοχάρης. Ἐκνὸς κ' ὄρατος, τολμηρὸς, ἴσως κ' ὑπερβολικὰ, μέθησε ἀπὸ τις νίκης του στὸν πόλεμον καὶ ξέρει πῶς δυνατό τὸ θάλλητρό του σ' αὐτὸν τραβάει τις γυναίκασι. Ἐχει ὅλη τὴν ὀρμὴν καὶ τὴν πεποίθηση τῆς εὐτυχισμένης νιότης ποὺ δὲ γνώρισε κανένα ἐμπόδιο στὸ θριαμβευτικὸ τῆς διαβά τὸ ἀνθισμένο ἔλο μὲ τριαντάφυλλα καὶ δάφνες. Ἄκουσε γιὰ τὴν Ροδόπη τὴν ἀπλησίαστη κοπέλλα. Τὴν εἶπαν κ' ἄμορφη πολὺ. Κ' αὐτὴ δὲ θὰ τοῦ ἀντισταθεῖ. Θὰ σκύψει μπροστὰ του ἔπως ὅλες. Κ' ἄ δύσκολο εἶναι τόσο περισσότερο τὸν γοητεύει ἡ ἐπιτυχία:

«Μαντάλωσε τή θύρα και λιθάρια
»σώριασε πίσω τήν Όσακ, τόν Πίντο
»θά τά πατήρει ο κλέφτης πού είναι πλάνος».

Με θυμό τόν άκούει ο Αίμος. Στην άπογορευμένη του Ζωή ένα μόνο του έμεινε να λατρεύει. Οι πνιγμένες ψυχές όλες σε ένα ιδανικό χαρίζονται και κερδώνονται σ' αυτό σά σωτηρία να τού ζητούν. Είναι το υπέρτερο τού Έγώ τους. Μ' έλη του τή λατρεία άγκάσει ο Αίμος τή Ροδόπη, τήν άδερφή του, πού δέν είναι σάν κ' αυτόν «θρασύμονη» πού διατήρησε στην παρηφάνεια και στην ώριωτόνη της έλο το μεγαλειο της Ρηγητικής οικογένειας. Στοιργικά ελοτέλει τή φυλάει. Στο παλάτι μέτα φρουρημένη της ύψωσε τόν περιφλο θρόνο της μοναξιάς της. Κανένα βλέμμα δέν είναι άξιο να τή βλέπει.

Τή δραματική ψυχική διάθεση έπλασε ο Ποριώτης όπου τά λόγια τού Δημοχάρη άντηχόντας, έλη τήν τραγική σημασία θά δώσουνε στη δικιά της. Μά και το υπερβολικό το κλείσιμο της Ροδόπης, το άφύσιχα συγκρατώντας την προετοιμάζει τήν όρμη πού θά ξεπατάξει άγρια μόλις ή μικρότερη έλευτερία της δοθεί.

Και στοιχίμα βάζει ο Αίμος με όρκο τήν ίδια τή Ζωή του.

Είρωνικά άπαντά ο Δημοχάρης:
»Έχεις τόσο

πίστη στην πίστη νιάς γυνίκιας Αίμο;»

Τό θρόνο του στοιχίμα βάζει. Και θά νικήσει όχι με τή δία καλεσμένους. Μονάχα ό,τι γίνεται μ' έλη τή Νιώςη κι' έλη τή θέληση έχει άξια. Άλλά κι' ο Αίμος δέν πρέπει «θώρακα να δώσει στην Ροδόπη τού κέρδους τήν άσφάλεια». Άνήξεση πρέπει να νάναι, άνεξάρτητη. Γιατί τή νύχτα σε γαλέρα θά κλειστεί. Ίσως πρds ίτιο θά πκλέθουν. Κι' φωνάζει ο Δημοχάρης τούς συμβούλους του κι' όλους τούς κεντάρχους μέρτυρες να νάναι.

Σκηνή μ' επιδημική πού ίσως εντόπωση να κάνει στη σκηνή άλλα τόσο πολύ έξωτερική. Έπανάληψη είναι μόνο, επιτηράηση πομπώδης, άπρεπη σε άνώτερο δράμα, και σύγχρονα έτοιμάζει κι' έλο το μακρύ ψεύτικο της τελευταίας πράξης. Το δημοτικό τραγούδι, ή λαϊκή αίσθητική πού συγκινείται βλέποντας χρυσά και δάσην επίσημους τύπους, άς επιζητεί μόνη μεγαλόπρεπα κριτήρια πού Όμορφιά έχουν τότε γιατί ο λαός πιστεύει σ' αυτά... Άς άκουε τόν όρκο ο Ακέρτος ενός κι' όμορφος με γυνικιωτός σάν τόν Αντίνο; γιατί είναι ο μόνος στον όποιο τά λόγια δραματικά άντηχούν, —δράση προκαλώντας. Άγαπά τή Ροδόπη. Κι' ανήξερος ο Βασιλιάς, σπρωγμένος από κείνη τή μυστική όρμη πού άνεξήγητα κάποτε τή Ζωή οδηγεί πρds κάποιο τέλο; τραγικό, αυτόν δικλέγει για βοηθό. Άς έχυαν και σε σπονδή το κρκαί στο χώμα γιατί έχει πλαστικότητα μοναδική το έθιμο το προσιώνιο. Όμορφιά άπόγκριτη κλείνουνε οι έμφυτικές οι κίνητες. Άς τερκάζουν οι Πραχτικοί πού δε θέλουν να νιώσουν πds πds πds γίνεται ή έσωτερική μεζ ζωή, πds υπερδιεγείρονται οι δικιά της στο άξιο περίγυρο.

Και φεύγουν ο Αίμος για τή γαλέρα, ο Δημοχάρης για να έτοιμάσει το σχέδιό του. Κάτι άδεια μένει ή σκηνή. Ξεχωριστές οι τρεις πρώτες σηνές δέν ένώνονται άνχεμαξό τους και χωρίς να θέλει κανείς υπερβολικά αυτότηρά να προτέχει τούς κλασικούς κινόνες τού θεάτρου δέν μπορεί πκρά σά λάθος αίσθητικό να τόν χτυπήσει ο διχασμός τών έπεισόδων πού διχάζει τήν εντύπωση και, διπλός, δέν αφήνει καν το πρώτο να θεωρηθεί σάν πρόλογος.

Έξοφνα από τόν κήπο έρχεται μετ γυνίκα. Άλαφροντυμένη ώραία με τήν όμορφιά της χορευτρας πού χαίρηκε τή ζωή της, άκόμα νεί με τή νιότη πού κρατούσ άγέρωνη, τή φίλια, άκόμα λιγρόοορμη γιατί το κλει ή τέχνη της» Είναι ή γυνίκα τού όρόμου πού «ήρωική» τήν έπλασε ο Ποριώτης. Σύμφωνα με το ιδανικό της.

«Δέν είχα

τόν πόθο έγω να τυραννώ τούς άντρες

Νά τούς μαγεύω μού άρεσε...

Κ' έχω μαζή τους χαρεί τή ζωή μου,
και γνώρισα τά ρίγη της άγάπης.

... Η όμορφιά μου

δέν έμεινε άκαρπη, άκαυθη, σά δέντρο
σε άδροσο βράχο».

Κρούει τή θύρα τού πκλακιού της Ροδόπης. Σε τρίπτυχο ώκαίο ψυχολογικό και δραματικό δείχνει ο Ποιητής τήν Κρινώ, τήν άπλη, άγνή Κοπέλλα, τή Μιντώ πού κλείνει έλο το ήδονικό μεθύσι της Ζωής, κι' άνάμεσά τους τή Ροδόπη πού έλο το όρμέφυτό της. Είναι όρμεί πρds τή Μιντώ αλλά πού αναγκάζεται ίδια με τήν Κρινώ να ζει σ' έσωτερική δικιά της άκατάκυστη και φριχτά όδονηγή.

Είναι τόσο επικίνδυνο για το αναπάντεχο και τότε άσυγκράτητο άνοιγμα τών φτερών ή προσπάθεια να οδηγήσομε το χαρακτήρα σ' άλλο έρόμο από το δικό του.

Ώρα πού φύγανε έλοι οι άντρες προβάλλει ή Βασιλοπούλα άκολουθούμενη από τις Άδρες της. Άφάνταστα όμορφη... Άδύθη μετ πίκρα τή βασανίζει. Έπρεπε όμως πds συγκρατημένη να της ξεφύγε να μη καταδέχεται να τή φκνερώσει με λόγια κάποτε πρότυχα για Ρηγοπούλα. Έχτός από τή δεμένη όρμη πρds τή ζωή, υποφέρει από τόν ίδιο σάν τόν άδερφό της φθόνο θανατώτερο άκόμα γιατί είναι πολύ περισσότερο φιλόδοξη, γιατί δέν μπορεί σάν κ' αυτόν σε πολέμου; κι' άλλοιώτικες σκέψες να χαρίζει το υπερπλέριο τού Έγώ της κ' ή χαρά της έξουσίας στις σκιάδες της σάν ειρωνεία της φαίνεται. Στο συμπυκμένο πάντα Είναι της αξήθησε ο φθόνος σε μίσος. Όλα πρds το Δημοχάρη τη σπρώχνουν. Κι' απ' τή δίψα της Άγάπης πds κοντά στην Άγάπη είναι το μίσος. Ίσως, κάτι πού δέν τ' ώμολόγησε ούτε σάν ενός της, πού ούτε καν το φκντάζεται, να έπεθύμησε κds να τήν άγκιπήσει ο Δημοχάρης. Γιατί είναι Ρήγας, γιατί θά χαρεί σκυμμένο μπροστά της να τόν δει... γιατί τόσο τόν μισεί.

(Ακολουθεί)

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Το σάμα της «Φιλολογικής άσφαλείας» στο τελευταίο φύλλο τού όργάνου του «Κριτική και ποίηση» ρήχεται αλήθεια τού Παλαμά, τού Κ. Χατζόπουλου και όλων πού όπωσδήποτε τυλώσανε κάτι χωρίς να πάρουν τήν άδειά του. Σημάδι τών καιρών κι αυτό.

— Στο «Rösl» τού περασμένου φύλλου (σελ. 112) πρέκει να διορθωθεί το «φρμαστική ζωή» σε «φρμαστική βουή» και το «έποφιλάρειζαν» σε «έποφιλάρειζαν».

— Κάτιο λάθος συνέβηκε στη δεκαεραίσωση τού περασμένου φύλλου και μερικοί συντρομητές δέν το λάβανε. Παρακαλούμε να μδ; γράψουμε νάν τούς το στείλομε.

ΣΑΛΩΜΗ

(Jean Psichari Sa lomé et la décollation de Saint Jean-Baptiste. Extrait de la «Revue de l'histoire des Religions.» 1915. Paris).

Ἡ «Σαλώμη» πού μᾶς ἐστειλεν ὁ Ψυχάρης ἀπὸ τὸ Παρίσι δὲν ἔχει τίποτε κοινὸ μὲ τὴ γότσησσι Ἰουδαία πού μέθυσε στοὺς καιροὺς μας κ' ἐξακολουθεῖ νὰ μεθῆ τις φαντασίες πού κρατοῦν ἀπὸ τὴ φυλὴ τῶν Ὀσκάρ Οὐάιλντε καὶ πίνουν ἀπὸ τὸ κρασί τοῦ Στράους. Ἡ ψυχαρική Σαλώμη εἶναι ἀπλή καὶ μαζὶ πυκνόπλεχτη, καὶ ἀδυστήρη καὶ χωρὶς πάθος ἐπιστημονικὴ πραγματεία, γεννημένη ἀπὸ τὴν Κριτικὴν, τὴ σοφὴ κριτικὴν, πάντα μὲ τὴ βοήθεια τῆς πολυέμματος φαντασίας, πού, κατὰ τὴν περίστασιν, καὶ κατὰ τὸ κέφι τῆς, ἄλλοτε σὲ λαμπροπλάθει φαντάσματα, δείχνοντάς τα σὰν ἀγάλματα, καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τοὺς ἰσκιούς τοὺς ἀύστατους, φάχνοντάς ὑπομονετικά, πιάνει καὶ κρατεῖ σφιχτὰ ἀπὸ ταῦτι καὶ σὰς παρουσιάζει, τίποτε περισσότερο, μίαν ἀλήθειαν. Μὰ πόση γνῶσις, πόση δεξιότης, καὶ τί προσοχὴ χρειάζεται γιὰ τὸ ξεδιάλεγμα τοῦτο! Ἡ κριτικὴ τῶν κειμένων, μάλιστα ὅταν γίνεται ἀπὸ σοφὸν σὰν τὸν Ψυχάρη, πού εἶσθε κ' ἂν εἶναι στὴ δουλειὰ τοῦ γυμνασμένου καὶ σωστὸς ἐπιστήμονας, ὁ λόγος τοῦ πάντα θά κρατῆ κατὰ ἀπὸ τὸ φτερούγισμα τῆς ποιητικῆς ἔρμης, μπορεῖ τότε νὰ κινήσῃ τὴ φροντίδα καὶ μάλιστα νὰ χαροποιήσῃ καὶ ταπεινούς καὶ ἀσοφούς λογοτεχνίτες σὰν ἡμᾶς.

Ἡ εἰκοσαεπίδη μόλις μελέτη τοῦ Ψυχάρη, κριτικὴ τοῦ κειμένου ἀπὸ τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον, ἐκεῖ ὅπου ὁ Εὐαγγελιστὴς διηγίεται τὸ θάνατον τοῦ Προδρόμου, πῶς τὸν ζήτησεν ἡ κόρη τῆς Ἡρωδιδας ἀπὸ τὸν Ἡρώδη, καὶ πῶς φέρθηκε τὸ κεφάλι τοῦ μέσα στὸ πιάτον, θέμα πού φύσηξε λογῆς σκιρτῆς καὶ στίχους καὶ μελωδίας σὲ λυρικούς καὶ σὲ δραματικούς καὶ σὲ μουσικούς. Κριτικὴ μὲ ἄλλα τὰ ἐφόδια καὶ τὰ ὄπλα πού μεταχειρίζοντα: οἱ ἐξηγητῆς τῆς Γραφῆς καὶ οἱ φιλόλογοι τῆς Ἱστορίας τῶν θρησκειῶν, παραγισμωμένη μὲ παραπομπὰς καὶ σχόλια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, σύμφωνα μὲ τὰ μεθοδικὰ συστήματα καὶ μὲ τὰ παραδείγματα πού μᾶς δίνουν καθηγητῆς καὶ τρόφιμοι τῆς περίφημης στὰ Παρίσι «Σχολῆς γιὰ τίς ἀνώτερες Σπουδές», δὲν εἶναι τῆς δικῆς μας ἀρμοδιότητος κριτικὰ κ' ἡμεῖς νὰ τὴν ἐξετάσομε. Ἀσχολίαστα μονάχα τὴν ἀναφέρνομεν ἔδω, σὰν ἕνα χαρακτηριστικὸ μαρτυρικὸν [καὶ τοῦτο τῆς πολυπρόσωπης ἐργασίας τοῦ μεγάλου μᾶς δασκάλου καὶ ἀρχηγοῦ, ἢ, καλλίτερα, τῆς ἐξαιρετικῆς τοῦ δυνάμει πού κρατεῖται στέρεα καὶ στῆς Τέχνης τοὺς ἀνήφορους καὶ στῆς Ἐπιστήμης τοὺς λαβύρινθους.

Παρακινήμενος ἀπὸ μίαν ἄλλην σοφὴν μελέτην τοῦ περίφημου γραφοδόφου Θεόδωρου Reinach γιὰ «τὸν ἀντρα τῆς Σαλώμης καὶ τὰ νομίσματα τῆς Ἀρμενικῆς Νικόπολης» ὁ Ψυχάρης ἔγραψε τὴ Σαλώμη του γιὰ

νὰ μᾶς ἀποδείξῃ ὅτι ὁ χορὸς τῆς Σαλώμης μπροστὰ στὸν Ἡρώδη, καὶ ὁ θάνατος τοῦ ἉΓ-Γιάννη, καθὼς μᾶς τὸν παράδωκεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, δὲν ἔχουν καμιά κανενὸς εἶδους ἱστορικὴ σημασία. Ἀν πρέπει νὰ νοηθοῦνε ἱστορικά, ἀλλὰ συμβολικά. Δὲ σημειώνουνε γεγονότα· ρίχνουνε κρίσεις· δὲν περιγράφουνε σιγματίζουσι. Ἄν παρθούν κατὰ γράμμα, εἶναι ἀστήρικτα· ἂν ἐξηγηθούν «κατὰ τὸ πνεῦμα», τότε ἔχουσι νόημα. Ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲ μᾶς λέει τί ἔγινε· γιατί, ἀπλοῦστατα, τέτοια πράγματα δὲ μποροῦσαν νὰ γίνουσι· μὰ γιὰ νὰ μᾶς παραστήσῃ σὲ τί εἶδους ξεπεσμὸν εἶχε καταστήσει ὁ Ἡρώδης, φονεὺς πάντα τοῦ Προδρόμου, καὶ πῶς τὸν εἶχε χτυπήσει ἡ κατάρα, πλάθει τὴν παράδοσιν, σὰν τσουχτερὴν σάτυραν, καὶ στὴν περίστασιν τούτην, ἀληθινότερην ἀπὸ τὴν ἱστορίαν.

Τὴ θέσιν τούτην ὑποστηρίζει ὁ Ψυχάρης καὶ μὲ θετικὰ καὶ μὲ λογικὰ ἐπιχειρήματα, χτυπώντας πρὸ πολὺ (ὁ πόλεμος τώρα παντοῦ) τῆς γερμανικῆς κριτικῆς τὴν ταχτικὴν, πού πέρασεν ἀπὸ τὸ θέμα, πού κάποτε σταματᾷ καὶ τὸ φάχνει, μὰ πού δὲν πρόσεξεν ὡς τὴν ὥραν σὲ δ,ν ἔπρεπε νὰ προσέξῃ. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ὑποθέσομε πῶς ὁ σοφὸς καὶ στὰ γαλγὰ του ἀνάμεσα στοὺς περασμένους αἰῶνας φαξίματα, μπορεῖ ὀλίγε νὰ ξεχάσῃ τὰ τωρινά, ὁ Ψυχάρης ἀφιερώνει τὴν ἐργασία του «στὸν ἀγαπητὸ του συνάδερφο καὶ φίλον Ἀλέξαντρο Moret, καθηγητὴ τῆς φιλολογίας καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀρχαιολογίας στὴ «Σχολῆ γιὰ τίς Ἀνώτερες Σπουδές», γιὰ νὰ θυμᾶται: πῶς δουλέψανε μαζὶ ἰσὲ ἔργα σχετικὰ μὲ τὸν πόλεμον».

II.

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἀριστομένους Προβελγγίου: ΠΟΙΗΜΑΤΑ (Διπλὴ ἑκδόσι.—Κινητήρια.—Τὰ νησιὰ μας). Ἐν Ἀθήναις 1916.

Ὅταν ἔδω καὶ πολλὰ χρόνια βγήκε ἡ πολυσέλιδη συλλογὴ τοῦ Ἀριστομένη Προβελγγίου «Παλαιὰ καὶ Νέα», ὁ ποιητὴς τῆς χαρακτηρίστηκε προχωρημένος τότε καὶ νεοιδεάτης ἀπὸ τοὺς συγκαίρινούς του, καὶ γιὰ τὴν ποιητικὴν του ιδέα, τὴν ποτισμένην ἀπὸ τὴν γερμανικὴν μουσικὴν, καὶ γιὰ τὴν τόλμην πού εἶχε νὰ ἀρῇ τὸ μέρος τῆς κάπως περιφρονημένης καὶ μὴ ἀναγνωρισμένης ἀκόμα τελειωτικῆς, δημοτικῆς γλώσσας, στὸ μεταχειρισμὸν τῆς γιὰ τὸ στίχον.

Τώρα μὲ τὴ νέα του συλλογὴν, κρίνεται σὰν ἀργοπορημένος κ' ἀναχρονισμένος ποιητὴς, πού δὲν ἔχει ρίξει γύρον τὴν ματιὰν του γιὰ νὰ ἰδῇ πῶς ἀπὸ τότε κατὰ ἔγινε καὶ κατὰ προστέθηκε στὰ ξένα, μὰ καὶ στὰ δικὰ μας ἀκόμα, γράμματα. Κάθε τέχνη, μαζὶ καὶ ἡ ποιητικὴ, δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ ἀτόφια, ἔξω ἀπὸ τὸν τόπον καὶ ἀπὸ τὸ χροῖον, παρὰ σὰν περᾶσιν στὴν ἱστορίαν, σὰ σημάδι καὶ σὰ σταθμὸν. Ὅμως, ὅταν ἀκόμα ἡ τέχνη αὐτὴ

βρίσκεται στην ενέργεια, δὲν μπορεῖ ὅσο ἀγνή, δημοσολογημένη, ἀλλή κι ἂν εἶναι, νὰ παραγνωρίση τοὺς δρόμους ποὺ χαρακτηρίκανε γύρω της κι ἀνάμεσά της, τὰ μονοπάτια ποὺ ἀνοικτήκανε, τὰ δάση ποὺ ἀναβλαστήσανε, τὶς κορφές ποὺ ἀτόμακρα φανήκανε πρὸς τὴν ἀνατολή.

Σήμερα, μόνο ἡ ποιητικὴ διάθεση ξερή, δὲν εἶναι ἀρκυτή γιὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ νόημα τῆς ἀψηλῆς τέχνης, δίχως νὰ τὴ σφραγίσῃ μὴ βαθιήτερη λυρική αἴσθησις, μὴ γνωριμιά συνειδητότερη μὲ τὸν δλόγηρα κόσμον κι μὴ πλαστικότητα ξεχωριστὴ στὸ καίσιμον κι ἀνάδωμον τῆς ποιητικῆς ἰδέας, στὸ φύτρωμα κι τὸ καρποφόρημά της, στὴν ἔκφρασή της, σύμφωνα μὲ τὰ ὑποδείγματα λόγου γραμματικοῦ, ὅπως καλλιεργήθηκε καλλιτεχνικὰ σὲ κάθε γλώσσα, κι σὲ μᾶς εἰδικὰ μὲ τὸ πλούσιον φωτεινὸ παράδειγμα τοῦ Ψυχάρη.

Ὁ Προβελέγγιος στὴ μορφὴ τῆς τέχνης του στάθηκε κίπως ξένος κι μακρινὸς στὸ πλησίασμα μιᾶς τελειότητας στὸ στίχον κι μιᾶς κινονικότητος στὴ γλώσσα. Ὁ δημοτικισμὸς του εἶναι «οὐτοπικός». Παραδέρνεται χωρὶς λιμάνι, στὸ πέλαγον τοῦ νὰ μὴ ἀγγίξῃ βέβηλα τὰ παραδομένα. Ἀγαπᾷ τὴ δημοτικὴ, μὴ γλυκοκοιτάζει κι τὴν καθαρύουσα. Μπορεῖ κι δουλεύει μαζί τὸ Θεὸ κι τὸ Μαμωνά. Ἡ πίστη του κλονισμένη, κ' ἡ ἐξδίκηση βαρεῖα ξεσπᾷ στὴν τέχνη του. Ὁ στίχος του ξετυλίγεται ἄχρωμος κι ἀλύγιστος, τὸ περσότερο, κάπου ἀδύναμος κι χλωμὸς, κι ὅπου τὸν μεταχειρίζεται λεύτερον πὺδὸν πολὺ φανερώνεται ἡ τέτοια του ἀδυναμία.

Ὅμως τί περίεργον γιὰ τὰ νέα μας γράμματα κι τί ἀλάθευτο. Ὁ Ψυχάρης τὸ εἶπε: «Ἡ κανονικὴ γλώσσα κ' ἡ τέχνη ἡ ἀληθινὰ σημαντικὴ, ψυχὴ κι σάρκα». Στὰ τραγούδια τῆς σειρᾶς «Διπλὴ Ζωή», ἀπαντοῦμε βέβαια πολλὲς φορὲς τὴ γαλήνη κι τὴν ἀπαλοσύνη στὴ φαντασία, τὴν ἀγνή ποιητικὴ δροσιὰ, γνωρίσματα ξεχωριστὰ τοῦ σεβαστοῦ ποιητῆ, μὰ τὸ βάθος ποὺ θὰ μᾶς φέρῃ τὴν ἀληθινὴ ἔκστασις κι τὸ πέταμα ποὺ θὰ μᾶς ἐνέδῃ στὴν ἀνώτερη αἴσθησις, μάταια θὰ πιασίσουμε νὰ γυρέψουμε.

Κι ἂν τὰ θετικὰ στοιχεῖα ποὺ ἀπαντοῦμε σὲ ποιητὲς τέτοιου εἶδους, θὰ μπορούσαν νὰ φράσουν αὐτὰ γιὰ νὰ προσφέρουν, σὰ συνταριαστοῦνε μὲ μαστοριά κι μὲ γνώση, μιὰν ἀξία ποίησης, ψυχὴ κι σάρκα, ὅσο κι ἂ δὲν ὑπάρχει σὲ πρότυπα περισσίας ὁμορφιάς, ὅμως σὰ θελήσῃ ὁ τεχνίτης νὰ τραβήξῃ πὺδὸν πέρα πλαταίνοντας τὰ σύνορά του κι μπαίνοντας σὲ κόσμον ποὺ βρίσκονε· ἔξω ἀπὸ τὸ δικὸ του κύκλον, γιὰ ν' ἀγκαλιάζῃ καθολικότερα ἰδανικὰ, νὰ γίνῃ προφήτης κ' ἐρμηνευτὴς λαῶν κι πατρίδων, τοῦ δημόσιου βίου ὑμνητὴς κι ψάλτης, τρέχει καλὰ νὰ στοχάζεται πὺδὸν θὰ χρειαστῇ τότε μιὰ ὀρμὴ δυνατὴ ἀπὸ διανόητην κι μελέτη οὐσιαστικὴν κι ἐξαγαγισμένην, νὰ συντροφέῃ τὰ τεχνικὰ στοιχεῖα τῆς ὁμοίας του ποιητικῆς δεξιότητος.

Ὁ Ἀριστομένης Προβελέγγιος, ἔξω ἀπὸ τὸ νὰ

ἐκφράσῃ τὸ προσωπικὸ του αἴσθημα, θέλησε ἀκόμα μὲ τὰ τραγούδια τῆς σειρᾶς «Νικητήρια», νὰ ἐνθουσιαστῇ γενικότερα, χωρὶς βέβαια νὰ ἐπαρῆ νερὰ λιμνασμένα κι χωρὶς νὰ κινυνέψῃ νὰ χαρακτηριστῇ καταλυτὴς εἰδῶλον. Ἔτσι βοήθησε νὰ δυναμώσῃ τὰ νησιωτικὰ ἰδανικὰ τῆς πολιτείας, ἀπὸ τὴ στενὴ πατριωτικὴ τοῦς ὄψη, κ' ἔμεινε μ' ἓναν ὀρίζοντα περιωρισμένο, ἀσφυκτικὸ, βαρὺν κι μ' ἓνα μονοπάτι χιλοπατημένο ἀπὸ μιὰ ἐθνικιστικὴ παράδοσις, ποὺ δὲν τὴ δέχεται πὺδὸν ἓνα μάτι νέο, δυνατὸ, ἀπλωμένο κι βαθύ.

Στὰ τραγούδια τῆς σειρᾶς «Ἡ νησιὰ μας», ὁ Προβελέγγιος ξετυλίγεται περιγραφικὸς, ζωγραφικὸς, μὲ ψυχὴν κι μὲ μάτι συγκινημένο. Τὸ Αἶγαθον, πολυκύμαντο, διαμαντοστολισμένο, πολύχρωμον κι πολύτονον, τοῦ φλογίζει μιὰν ἀνθρωπιστικότερη ἀγάπη γιὰ τὸν τόπον του, κι τοῦ δίνει τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀπλωθῇ στὰ ἰδιαιτέρὰ του χροῖσματα, τραγουδώντας μὲ μιὰν ἡρεμὴ φιλοσοφίαν τὸν ἥλιον ποὺ βασιλεύει, τὶς φωνὲς τῶν κυμάτων, τοὺς βράχους τοῦ νησιοῦ του, τοὺς γερανούς ποὺ πετοῦν, τὸ καλοκαίρι ποὺ φεύγει, τὸν ἀνεμόμυλον ποὺ στριφογυρίζει, κι τὰ δυὸ φῶτα μὲς στὴ νύχταν, τὸ ἓνα τοῦ βατοριοῦ ποὺ παραδέρνει στὸ κύμα, κι τ' ἄλλο φῶς, ποὺ φέγγει τρομοσβήνοντας πέρα στὸ βουνόν, συντροφιά, τοὺς ξέρον, σὲ ποῖδον κελύβι ποιοῦ βοκοῦ. Μὰ κτὶ δῶ ἴσως κάποιος πλατύτερος νοητικὸς ὀρίζοντας θὰ μπορούσε νὰ δώσῃ τὸ ὑποβλητικὸν ἐκεῖνον, εἴτε φῶς εἴτε μυστήριον, ποὺ ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τὴ βαθιὰ τὴν ποίηση, ποὺ μπορεῖ τόντις πολλὲς φορὲς νὰ μᾶς φαίνεται κ' ἡ πὺδὸν ἀλήθ.

Στὸν Ἀριστομένη Προβελέγγιον, χρωστοῦν ὡς τόσο οἱ νεώτεροι, κάθε τιμὴν κι σεβασμόν, γιὰ τὴν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ του ὑστερήματα εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους ἐκεῖνους, ποὺ κρατήσανε τὰ τελευταῖα χρόνια τὸ δαυλὸν τῶν μουσῶν ἀναμένο, γιὰ νὰ τὸν παραδώσουν ἄδολον κι ἀμόλευτον στοὺς κατοπινούς.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΤΑ ΚΑΠΟΝΙΑ

Φίλε Νουμά,

Ξεκαρδίστικα μὲ τὴν ὑπερπεριφρόνησιν ποὺ δείχνονε γιὰ τοὺς «Βομβὸν» τοῦ Παλαμά, γιὰ τὰ δηγήματα τοῦ Χατζόπουλου κι γιὰ ὅλη γενικὰ τὴν φιλολογικὴν μας παραγωγήν τὰ τρία φιλολογικὰ καπόνια ποὺ βγάζουν τὴν «Κριτικὴν κι ποίησιν». Οἱ τύποι αὐτοὶ ποὺ τόσο ὑπέροχα τοὺς ξυνογράφησε ὁ Ταγκόπουλος σὶδὸν «Ἀρχισυντάκτη» του κι ὁ Κ. Χατζόπουλος σὶδὸν «ὑπεράνωτό» του, μὲ τὸ νὰν τοὺς λείπουν τὰ φιλολογικὰ γεννητικὰ μόρια, παθαίνονε, διὰ κι οἱ εὐνοῦχοι, λυσσάζουνε μὲ κάθε φανέρωμα δημιουργικόν. Ἔτσι, οἱ ταλαίπωροι, δὲν εἶναι γιὰ ξεσπέρημα μὰ μόνον γιὰ γέλια.

Δικός σου
ΚΙΣΣΑΡΑΓΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΡΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ἰδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ : στὸ «ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»

Ὀδὸς Ἀκαδημίας 40

Συμπληρωμὴ χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται σὲ ὅλα τὰ κίβρια καὶ πωλιέται 40 λεπτὰ τὸ φύλλο.

ΖΑΚΥΘΙΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΝΑΝΟΤΑ *

— Μωρή Νανότα, μωρή!... Ποῦ εἶσαι;... Ἔεεεε!...
Νανότα!

Αὐτὰ τὰ ξεφωνητὰ ἀγγηχοῦσαν ὀλίγημερα, ἓνα γύρο στὸ κλιδί τῶν γιδάδων. Πάντα χαμένη ἡ Νανότα καὶ πάντα νὰ τὴ γυρεύουν σὰν παλαβοί, ὁ πατέρας τῆς Μιμάτσος κι' ὁ μικρότερος ἀδερφός τῆς, ὁ Τζώρτζης.

Ἦταν ἐκεῖ-κοντὰ στὰ «Ὀδρέικα Μνήματα», δέκα βήματ' ἀπὸ τὰ τελευταῖα σπίτια τῆς χώρας, λίγο παραμέσῃ ἀπ' τὸ δημόσιο δρόμο τὸν ἐξοχικό, ἓ ἓνα μικρὸ ἄλωνα, σκαμμένο κάτου ἀπ' τὸ λόφο. Μὲ τοῦδλα, μὲ κωτρώνες, μὲ χαλίκια, μὲ παλιοσάνιδα καὶ μὲ παλιοτενεκέδες, ἦταν καμωμένο, ἀπ' τὰ ἴδια τους τὰ χέρια, τὸ κλιδί τῶν γιδάδων. Σὰν ἕνας φοβρὸς μεγγάλος, ἀκουμπισμένος ἐκεῖ στὸ ξερὸ πέτρινο ριζόδοσσι, σὰ μιὰ μικρὴ στηλιά, τρῶπα καλὴ γιὰ τρωγλοδύτες καὶ λυκανθρώπους.

Καὶ τέτοιοι, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἦταν οἱ Μιμάτσοι, πατέρας, κόρη καὶ γιός. (Γιατ' ἡ μάγνα, ἡ ἀντρογοναῖκα Πικρασκευὴ μὲ τὸ μουστάκι, ἦταν χρόνια τώρα πεθικμένη). Ἀγρίμια σωστά, ποῦ μεταβίβει θὰ τὰ ξεχώριζε, ἀπ' τὰ ζωντανά τους. Ἐκεῖνος, ὁ γέρο Μιμάτσος, κουτσός, ξυπόλυτος, λιγδωμένος, τριχωτός σὰν ἀρκοῦδα, μ' ἓνα ψάθινο παλιοκάπελο, ποῦ ἀπ' τίς τρῶπες του ξεπετιοῦταν οἱ ἀγριεὶς τοῦφες τῶν μαλλιών του. Ὁ Τζώρτζης, πάλι, ἓνα παιδί ὡς δεκατεσσάρω χρονῶ, μ' ἓνα μοῦτρο σκυλίσιο, γιομάτο πανάδες, μ' ἓνα σκοῦρο, κουραλισμένο πουκάμισο, ξίστηθο, καὶ μ' ἓνα παλιὸ πανταλόνι, φαγωμένο ὡς τὰ γόνιατ, γιὰ μόνη φορεσιά.

Κ' ἡ Νανότα τὰ ἴδια. Σιπαλιά, γδύμια, λιγδα κι' ἀψηφρησιά. Ἐνα μπούρδινο φουστάνι ποῦ φοροῦσε χει-

*) Αὐτὸ τὸ διήγημα πρωτοδημοσιεύθηκε, σὰ σκίτσο πρόχειρο, στὸ ἀλεξανδρινὸ περιοδικὸ «Ἀνατολή» ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια. Τοῦδῶσα τότε τὴν τελειωτικὴν του μορφήν, ἐτοιμάζοντας μιὰ συλλογὴ ἀπὸ καινοῦ γιὰ Ἰακωθινὰ διηγήματα ποῦ θὰ μοῦ βγάλῃ ἀργότερα ἡ «Ἀγκυρα» κ' εἶσι τὸ στέλνω νὰ πρωτοδημοσιευτῇ στὸν ἀγαπητὸ μας «Νουμά». — Σ. τ. Σ.

μῶν-κλωκαίρι, μονοκόμματο, ἄλλου ξεπρισμένο κι' ἄλλου κατάμαυρο, δὲν εἶχε σχεδὸν οὔτε μιὰ κόπτα, οὔτ' ἓνα κουμπί. Μὰ κι' ἂν εἶχε, πῶς θὰ τὸ κοῦμπονε; Τὸ παλιὸ φόρεμα ἦταν πιὰ πολὺ στενὸ γιὰ τὴ Νανότα, ποῦ εἶχε γίνῃ γυναικῶ σωστή, μικρὴν νεκρῶνα σὰν τὴ μάγνα τῆς. Τάρινη λοιπὸν νὰ τῆς σκεπάξῃ ὅ,τι μποροῦσε κι' ὅσο ἔφθανε. Γιὰ τὰλλα ποῦ φαίνονταν, ἀπὸ πάνω ἢ ἀπὸ κάτου, ἡ Νανότα δὲν ἔδινε πεντάρα. Τί; ἀφοῦ δὲν εἶχε ἄλλο, τὸ λαμπριάτικο θὰ φοροῦσε καθμέρα, σὰ νύφη; Μὴ σώση! Ὅποιανοῦ τᾶρέσει κι' ὁποιανοῦ δὲν τᾶρέσει...

Ἀνάμεσα στίς μαῦρες πλεξοῦδές τῆς, στριφογυρισμένες πίσω καὶ καρφωμένες μὲ μυτερὰ ξεροκλάδια ἀπὸ χαμόδεντρα, ἔδλεπες πάντα πούπουλα, ἄχερα, ἀγκάθια καὶ μαλλιά ἀπὸ γίδες. Κάποιο χτένι ποῦ εἶχε, μὲ δυὸ-τρία δόντια, — κληρονομιά τῆς μάγνας τῆς, — δὲν τὸ μεταχειρίζονταν συχνά. Κ' ἓνα γιορντάνι ἀπὸ χάντρες κόκκινες, στὸ κυριδερό λαϊμό, ἦταν τὸ μοναχὸ τῆς στολίδι.

Κι' ὅμως δὲν ἦταν ἀσχημὴ ἡ Νανότα!

Τὰ νειάτα, τὰ θύματουργὰ νειάτα, στολιζάνε τὴ μικρὴ κουρελιάρα σὰ νὰ φοροῦσε μετάξι καὶ διαμαντικά. Τὴν ἀνοιξη, δταν ὁ ἥλιος εἶναι λαμπρὸς καὶ τάγεράκι μυρωμένο, κ' ἕνας γυμνὸς ξερότοπος παίρνει ὀμορφιές παράδεισου... Ἡ Νανότα ἦταν τώρα δεκάξῃ χρονῶ. Τὰ χοντρά χαρακτηριστικά τῆς φωτίζονταν ἀπὸ τὴ λάμψη δυὸ κατάμαυρων ματιῶν, ποῦ κύτταζαν ἀλλόκοτα, ἄθῶα μαζὶ καὶ πονηρά. Ἀπὸ πάνω, ἀπ' τὸν ἀνοικτὸ λαϊμὸ μὲ τίς κόκκινες χάντρες, καθὼς κι' ἀπὸ κάτου, ἀπ' τίς γυμνὰς γάμπες, σκονισμένες πάντα καὶ γρατσουνημένες, μάντευες ὄλο ἐκεῖνο τὸ ἐφηδικὸ κορμί τὸ μεστωμένο κ' αἰσθανόσουν παράμεσῃ τὸ μυστήριό μιᾶς ἀπόκρυφης ὀμορφιάς.....

Οἱ ἄντρες, ποῦ ἀπντοῦσαν στὸν ἐρημὸ δρόμο τῆς ἐξοχῆς τὸ θηλυκὸ ἐκεῖνο ἀγρίμι, τὸ περιεργάζονταν μὲ κρυφὰ βλέμματὰ πόθου κι' οἱ πιὸ ἀδιάντροποι μὲ φανερά. Πολλοί, περνώντας, τῆς φώναζαν ἢ τῆς ψιθύριζαν γλυκόλογα κι' ἄλλοι τὴ ζόγωναν μὲ τρόπο, ἀθροῦνταν κοντὰ τῆς σὲ κανένα πεζοῦλι καὶ γύρευαν νὰνοῖξουν μαζὶ τῆς κουδεντούλα. Κ' ἡ Νανότα δὲν ἦταν δύσκολη. Ὁ φόβος τοῦ ζῶου, ἡ συστολὴ τοῦ ἀγρίμιου, ποῦ τὴν κροτοῦνε σὰν ἦταν μικρότερη, τώρα τῆς εἶχε φύγη. Ἀποκρένουνται ἓ ὄλους μὲ θάρρος, μὲ νάζι, μὲ χωρατὸ, μὲ γέλιο. Καὶ τὰ χέρια ποῦ ἐξάμωναν καμμιά φορὰ νὰ τῆς χαϊδέψουν τὸ παχουλὸ μάγουλο, μελαχρινὸ κι' ἠλιοκαμμένο, ἢ νὰ τῆς γκίξουν τὸ σφιχτὸ στηθάκι, τ' ὀλοστρόγγυλο ποῦ ξεπετοῦσε τὸ λερωμένο πουκάμισο ἔξω ἀπ' τὸ στενὸ ξεκούμπωτο μπουστάκι, ἡ Νανότα τὰ δέχονταν γελοῦμενη, γαργαλισμένη, μόνο μὲ τὴν ἀδύναμη, τὴν ψεύτικη ἐκεῖνη ἀντίσταση ποῦ βάζουν ψυχρόμητα τὰ κοριτσάκια, γιὰ νὰ ξανάδουν περισσότερο τὸν πόθο.

Τὴν ἐπικίνδυνη αὐτὴ διάθεση τῆς κόρης του τὴν εἶχε καταλάβῃ τώρα-τώρα ὁ γέρο Μιμάτσος ὁ γιδᾶς

κ' είχε πονηρέψη και τὸ μικρὸ Τζώρτζη. Τὴ φύλαγαν, τὴν πρότεχαν, τὴν κυνηγοῦσαν, τὴν τσάκωναν. Ἄπ' αὐτὸ τὰ ξεφωνητά, τὰ ξελαρυγίσματα καὶ τῶν δού τους, ποὺ ἀναστάτωναν κάθε ὥρα τοὺς ἀντιλάλους τῆς ἡσυχῆς ἐξοχῆς:

— Μωρὴ Νανότα, μωρὴ!... Ποῦ εἶσαι;... Ἔεεεε! Νανότα!..

* * *

Ὁ γέρο γίδα, ποῦ ἤξερα καλὰ ἀπὸ «ζωντανά», εἶχε ὀρμηγέψη τὸ γιό του ἔτσι:

— Τὸ μάτι σου γαρῖδα, κακμοίρη, μὴν πάθουμε τὴ μεγάλη συμφορὰ. Εἶνε στὴν ὥρα τῆς, ἢ θεοσκοτωμένη. Δὲν τὴ βλέπεις πῶς κάνει σὰ λυσσασμένη, ἅμα βλέπη σερνικό; Ἐφτόννη, γιέ μου, θέλεις φύλακα ἀπάνου κατ' ἀπάνου. Εἶδεμὴ θὰ μᾶς τὴ φτειάση σὰν τὴν Κνελελιὰ τὴ γίδα, ποῦ πῆγε καὶ γκαστρῶθηκε μὲ τὸν παλιότραγο τοῦ Μπάμπορα κ' ἔκαμε δύο φοφίμα σὰν καὶ δαῦτον... Τζώρτζη, τὸ νοῦ σου! Νὰ ξέροουμε πάντα ποῦ πάει καὶ τί κάνει, πὸ βρωμοθήλυκο»

Ἡ «μεγάλη συμφορὰ» λοιπὸν γιὰ τὸν Τζώρτζη, ἦταν μήπως ἢ ἀδερφή του πῆγαινε κρυφὰ μὲ κανένα παλιάνθρωπο κ' ἔκανε κανένα φοφίμα σὰν τὴν ἀταχτη γίδα. Τὸ βοσκόπουλο δὲν ἤξερε τίποτα παραπάνου καὶ στὴ φυσική, τὴν κτηνώδικη ζωὴ ποῦ ζοῦσαν οἱ τρεῖς τοὺς στὸ καλύδι, γιὰ τιμὴ καὶ γιὰ τέτοια δὲν εἶχε οὔτε ἰδέα. Ἡ Νανότα δὲν ἦταν γι' αὐτόν, ἀπάνου κάτου, πκρὰ μιά γίδα μὲ δυὸ πόδια καὶ μὲ φουστάνι, ποῦ ἔπρεπε νὰ πάη «στὴν ὥρα τῆς» μόνο μὲ τὸ δίποδο τράγο, τὸν καλό, ποῦ θὰ τῆς διάλεγε ὁ γέρος. Ἀλλοιώτικα θὰ τὴν πάθαιναν.

Ἄλλ' ἄς μὴ νομίσῃ κανένας πῶς ἢ ἀπλοϊκὴ αὐτὴ ἀντιλήψη ἔκανε τὸ μικρὸ Τζώρτζη λιγώτερο ἀγρυπνο φύλακα τῆς ἀδερφῆς του. Ἰσα-ἴσα γιὰτὶ ἔδλεπε τὸν κίνδυνο ἔτσι, ἢ φύλαξή του ἦταν ἀκόμα πιὸ αὐστηρὴ καὶ πιὸ ἄγρια. Τὴν αὐγὴ ἢ τάπομεσήμερο, σὰν ἦταν ἢ σειρά του νὰ μείνῃ στὸ κόνάκι, ὅσην ὥρα ὁ πατέρας του θὰ γύριζε στὴ χώρα μὲ τίς γίδες, γιὰ νὰ πουλήσῃ τὸ γάλα, — γιὰτὶ τώρα, ἀφότου τοὺς παρυσιάστηκε ὁ «κίνδυνος», ποτὲ δὲν ἔλειπαν κ' οἱ δυὸ μαζί, ἀλλὰ πότε πῆγαινε ὁ γέρος καὶ πότε ὁ μικρός, — δὲν ἐνοοῦσε νὰ χάνῃ τὴ Νανότα ἀπ' τὰ μάτια του οὔτε στιγμή. Μόλις τὸν ξεγελοῦσε ἢ πονηρὴ, καὶ ξέφευγε, καὶ μάκραινε, καὶ γίνονταν ἀφαντῆ, πότε στὸ δρόμο πέρα, πότε στὰ ψηλά ληροστάσια, πότε στὰ χαμηλά χωράφια, ὁ Τζώρτζης ἔδαζε τῆς φωνές:

— Μωρὴ Νανότα, μωρὴ!... Ἔεεε!

Κι' ἅμα δὲν ἐπικρινε ἀπόκριση καθόλου, ἢ τουλάχιστο ἀπὸ κοντὰ, ἄφινε ἀλύπητα τὸ παιγνίδι του ἢ τὴ δουλειά του, — συχνὰ ἔπιαζε μὲ τὸ σουγιά του «δάρτες» γιὰ τίς γίδες ἢ ἔφτιανε βρακοῦλες, ποῦ ἦταν ἢ μανιὰ του, μολονότι πολὺ σπάνια κατέβαινε ὡς τὴ θάλασσα, — κ' ἔτρεχε ξεφωνίζοντας ὡς νὰ βρῇ τὴ χαιμένη. Κάποτε τὴν τσάκωνε, — τὴν «ἐσμπλάχνε» ὅπως τὸλεγε στὴ γλῶσσά του, — καθισμένη στὸν ὄχτο ἢ στὸ

πεζοῦλι, νὰ γλυκοκουβεντιάξῃ μὲ κανένα γείτονα ἢ περαστικό. Μὰ γέρος ἦταν, μὰ παιδί, μ' ἀφέντης, μὰ χωριάτης, — ἀδιάφορο! Γιὰ τὸν Τζώρτζη ἦταν πάντα ὁ ἄντρας, ὁ σερνικός, ὁ κίνδυνος. Καὶ γίνονταν κατκόκκινος ἀπ' τὸ θυμὸ του. Περιέμενε ἕμως πρῶτα νὰ φύγῃ ὁ ξένος ἄνθρωπος, — καὶ συνήθως οἱ «μνηστήρες» αὐτοὶ ἔφευγαν μόλις ἔδλεπαν τὸν ἀδελφὸ, κ' ἔπειτα τὴν ἀρχίζε:

— Πάλι τὰ ἴδια, μωρὴ; Δὲ σοῦ εἶπαμε πῶς δὲ θέλομε κουδέντε; καὶ γέλια;... Τί μακραινεις καὶ τρογυρίζεις; Γιὰ νὰ σὲ βρέσκουνε μοναχὴ σου ἐφτόνοι ἐφτό οἱ παλιανθρώποι καὶ νὰ σοῦ κάμουνε καμμία συμφορὰ;

— Καὶ τί θὰ μοῦ κάμουνε; θὰ μὲ φάνε, ἀπαντοῦσε ἢ Νανότα, σκυλιασμένη ποῦ τὴν ἔκοβε καί, τὸ περισσότερο ποῦ τὴν ξετροπίαζε. Κκὶ σένανε, μωρέ, τί σὲ γνοιάζει; Ἐσὺ νὰ κυττάζῃς τὸ γίδες καὶ νὰ μάρφινῃς ἡσυχῇ ἐμένανε ἄκουε, γιὰ τὰ λιγώτερα;

— Ἔλα τώρα! πᾶμε σπιτί!... Τράβη!

— Δὲν πάω πουθενά. Ἐδῶ θὰ κάτω. Ἄσε με!

Ὁ Τζώρτζης ἔκανε τότες νὰ τὴν «ραβήξῃ» μὲ τὸ ζόρι, μὰ ἢ ῥέμπελῃ ἀντιστέκονταν σὰν ἀγριοκάτσικο. Τὴ χτυποῦσε γροθιές, τὸν χτυποῦσε κλωτσιές. Στὸ τέλος γλύτωνε ἀπ' τὰ χέρια του, — ἦταν καὶ δυνατώτερη, — καὶ ξεμάκραινε τρέχοντας ἀλαλιασμένη μὲς στὰ ληροστάσια. Ὁ μικρός τὴν ἔδαζε τότε στὸ κυνηγι καὶ τὴν ἀρχίζε μὲ τίς πέτρες. Ἀκαράλλακτα ὅπως θάκανε μ' ἕνα πεισματάρικο ζῶ, ποῦ δὲ θάθελε νὰ γυρίσῃ εἰς τὸ μαντρί. Συχνὰ οἱ διαβάτες σταματοῦσαν καὶ τοὺς ἔκαναν χάξι. Ὅρες βραστοῦσαν αὐτὲς οἱ σκηνές. Καὶ πότε βαρυστιζε ἢ κοπέλλα καὶ τραβοῦσε κατὰ τὸ καλύδι, — ὄχι σὰ νικημένη, παρὰ τάχα πῶς ἔτσι τῆς κάπνισε — πότε ἕμως ἀπόκανε ὁ φύλακας τῆς παρθενιας τῆς, τὴν ἄφινε κει εἰς τὰ ληόφυτα μὲ δυὸ μουντζες καὶ γυροῦσε νὰ προπαντήσῃ τὸν πατέρα του μὲ φωνές λυσσασμένες:

— Πατέρα! ἔ, πατέρα!... Ἡ Νανότα θὰ μᾶς γκαστρῶθῃ!... Τάκουε; Ἐκεῖ-πέρα βρέσκειται πάλι καὶ τρέχα νὰ τὴ συμμαζώξῃς... Ἐγὼ τήνε κυνηγῶ δύο ὄρες κ' ἀπόστασα. Δὲ μπορῶ ἄλλο!... Ἄκουε;...

Κι' ἔπερτε ἀπόξω ἀπ' τὸ καλύδι κατακουρασμένος.

Ὁ κούτσάβλος, μ' ὄλη του τὴν κούραση κ' αὐτός, ἄφινε τίς γίδες εἰς τὸν Τζώρτζη κ' ἔτρεχε σὰν τὸ διάβολο.

— Νανότα!... Μωρὴνῃ!... Ποῦ εἶσαι;... Ἔεεε!

Τὴν ἔδρισκε τὴν «ἐκκληρία», τὴν καταχέριζε μὲ τὴ γλίτσα καὶ τὴ γύριζε εἰς τὸ καλύδι.

Ὅταν ἦταν πάλι ἢ σειρά τοῦ Τζώρτζη νὰ βγῇ μὲ τίς γίδες καὶ φύλακας τῆς κόρης ἕμενε ὁ πατέρας, τὰ ἴδια καὶ χειρότερα. Πιὸ εὐκολα ξεγελοῦσε ἢ Νανότα τὸ γέρο, ποῦ ἔπερτε μὲ τὴ δουλειά, — πότε εἶχε νὰ φτιάσῃ ἕνα φράχτη, πότε νὰ σιάξῃ μὲ μουζαριόλα, πότε νὰ ποτίσῃ τὰ ραπόσταρα καὶ πάει λέωντας, — καὶ τὴν ξεχνοῦσε δόλακτιρη ὥρα. Εὔρισκε λοιπὸν κενρὸ νὰ μακραινῇ πολὺ ἀπ' τὸ καλύδι καὶ νὰ τρι

γυρίσει όπου της άρεσε. Κι' ός που νάνκνοηθή ό Μιμάτσος; πώς λείπει, και να ξεκουνηθή και κούτσაკούτσα να τή φθάσει, ή Νανότα είχε βρεθεί κιόλας τό σουρτούκεμα και γύρισε. Ο γέρος τήν άπαντούσε στο θρόνο, τότε μ' ένα δειμάτι φρύγανα, τότε με μιάν άγκυλιά άγριόχορτο, τότε με μιάν βίκα νερό, τότε με δυό αυγά στο χέρι.

— Μωρή θεοσκοτωμένη; !... που ήσουν;

— Μά δέ γλέπεις; στραδώθηκες;

Και τουδειχνα τά φρύγανα, τά χόρτα, τή βίκα ή ταυγά. Μά πάλι, δέ γλύτωνα τό ξύλο, — έ, αυτά δέν τάκουγε ό γέρος, γιατί δέν έτρωγε άχερα, — κ' οι λαγγαδιές άντηχοούσαν άπ' τά ξεφωνητά της Νανότας. Γιατί όταν τήν έβερνε ό πατέρας της, μη έχοντας τί άλλο να του κάμη για εκδίκηση, ή ρέμπελη Άμαδρουάδα ξεθύμυινε με τό να τσιρίσει όρε; πεισματικά.

* *

Αυτό τό άγριο, τάνούρκατο κυνηγητό, από γιό και πατέρα, βάτταξε κάμποσο καιρό.

Άλλά που! Όχι ένας κουτσός γέρος κι έν άπραγο παιδί, μά φουσατο ολάκκιρο νάχε αποκλεισμένη τή Νανότα σε σιδερένιο κάστρο, πάλι θάδρισκε κείνη τρόπο να ξεφύγη. Έπειτα, μήπως είχαν οι κακόμοιροι τις κάμερες και τά πόρτεγα, ή τά κατώγια και τις σοφίτες, για να τήν κλείνουν; Ένα φτωχικό-αλύδο μόνο, που δέν είχε καλά-καλά ούτε πόρτα... Κ' ή Νανότα, τότε για τούτο, τότε για άλλο, πάντα έβω. Έτσι νάκνυαν, τους τώταζε. Ήταν βολέτο να μη τή χάνουν από τά μάτια τους στιγμή; ή έστεκε να τή δένουν από τό πόδι στο παλουκι, σαν τις γίδες; Έκνυαν οι άνθρωποι, έ,τι μπορούσαν μ' αυτό που χρειάζονταν τώρα για τή «λυτσασμένη» τους, ήταν σαν υπεράνθρωπο...

Κι' από λόγια δέν έπαιρνε ή Νανότα. Γιατί καλά-καλά δέν καταλάβαινε ούτε τί της γύρευαν, ούτε τί φοβούνταν. Όσο κακό κι' άδικο θά της φαίνονταν αν πεινούσε και δέν τήν άφιναν να φάη ψωμί, αν διψούσε και δέν τήν άφιναν να πιη νερό, άλλο τόσο και τώρα που της έδάζαν έμπόδια σε μιάν πείνα και δίψα διαφορτική... Κακία τώδρισκε και τίποτ' άλλο. Κακία του κούτσαδλου του πατέρα της, που τήν είχε στο στομάχι από μικρή, και τήν πήγαινε από κλώτσο σε βρόντο, γιατί ήταν κοπέλλα και δέ μπορούσε να τον βοηθήσει στη δουλειά του σαν Τζώρτζη κακία του προκομμένου του αδερφου της, του ζηλιάρη, που ποτέ κι' αυτός δέν τήν άφινε να γλυκοσαλίση. Κι' ετο έβλεπε αυτό τό διωγμό, τον άνεξήγητο κι' άκατανόητο για τήν άλλόκοτη άθώότη της, — γιατί μήπως ήξερε τίποτ' άλλο, στην έρμιά της, άπ' ε,τι της έλεγε ή μεγάλη της Μάνα, ή Φύση; — τόσο πείσμωνε και κείνη κ' έκνε χειρότερα. Εύκαιρία δέν άφινε που να μη ξεπορτίσει, κ' έπειτα δέν είχε συμμαζεμούς. Έλειπε πολλές φορές, τριγυρίζοντας στις μακρυνότερες έρη-

μιές, ολάκκιρ' απογιάμτα, και γύριζε τα κτάδραδα, σίγουρη πως θάτρωγε της χρονιάς της, με κι ευχαριστημένη πως έκανε τό κέφι της.

Οι φύλακες άρχισαν να βρεσιτεύουν για καλά.

— Άς τη να πάη στο διάολο, τό βρωμοθήλυκο, τή λυτσασμένη! μουμουρίζε ό Μιμάτσος.

— Μή σώτη και γκαστρωθή! έλεγε κι' ό Τζώρτζης. Έγώ δέ δίνω λεφτό τσακισμένο!

Έτσι, νικημένοι, χωρίς να παρατήσουν ολότελα τή φύλαξη τους, τήν είχαν χαλαρώσει πολύ. Κ' ή Νανότα, που τό έτικτο της είχε μάθη χίλιες πονηριές, κουντούρντιζε. Από τους νιους και τους γέρους που τήν εύρισκαν του γούστου τους και τήν κυνηγοούσαν, είχε διαλέξει ένα χοντρό περβολάρη, μεσόκοπο, άτηγμο, κουρελιάρη και λιγδ ή σαν τους Μιμάτσους. Κ' ένα μπιλάτικο απομεσήμερο, σε φλογισμένο κοκκινόχωμα του ληροτασιού, κοντά στη ρίζα μιανης ελιγας, που ή φυλλωσιά της έβριγνε χάμου μιάν νταντέλλα από λεπτούς ήσκιους, ό περβολάρης αυτός, ό καρδιοπλάνος μ' όλη του τήν κτηνωδία, τήν πρωτοχάρηκε. Τήν τελευταία στιγμή, όταν ή Άμαδρουάδα κατάλαβε πως θά πάθαινε κάτι κακό και, τρομοκίμενη, άρχισε να παλέδη και να φωνάζη, ελεινος της βούλωσε τό στόμα και μεταχειρίστηκε βίκα. Και σαν ακούστηκαν από μακριά, λίγες στιγμές ύστερ' από τά δικά της, τά συνειθισμένα ξεφωνητά του Τζώρτζη «Μωρή Νανότα, μωρήηη!» ήταν πλέον άργά... Πλησιάζοντας ό μικρός, είδε τον περβολάρη να φεύγη σαν τον κλέφτη, και τήν αδερφή του να σηκώνεται από χάμου κατακκόκινη και να σιάζει τά ρούχα της.

— Μωρή! της φώναξε τί σουκανε φτονος-εφτου;

— Τιποτσι! αποκριθηκε άτάραχη ή Νανότα. Τι μπόρει να μου κάμη; ...

— Γιατί γιαμά λάκισε άμα μάκουσε;

— Ξέρω γώ; σύρε ρώτα τον.

— Άμή σύ, μωρή, γιατί ήτρουτα ξεπλωμένη;

— Κοιμώμουν. Έκασα έδωπά να ξεποττάσω, και με πήρε ό ύπνος.

— Και γιατί φώναζες; Σ' άκουσα εγώ από μακριά. Κάτι θά σουκανε φτονος-εφτου.

— Μούρριξε μιάν πετρούλα, να με ξυπνήση και φοβήθηκα... Έλα! ξεσκότηζε με! τί σου φάνηκα παναπή;... Όρίστε.

— Καλά. Πάμε τώρα σπίτι. Όμπρός!

— Τράδα κ' έρχουμαι.

Κι' ή Νανότα άκλούθησε τον Τζώρτζη, που γύριζε στο κλύδι ευχαριστημένος, πως γλύτωσε κι' αυτή, τή φορά τό σπιτικό του από τον κίνδυνο του φοφισμού. «Από τριχα, συλλογίζονταν, τήν πκαθίναμε σήμερα τή συμφορά. Αν δέν έφτανε εγώ μέσ' στην ώρα...»

Έκείνη τή νύχτα, ή Νανότα ώρκίστηκε μέσα της να μην ξεναζυγώση τον περβολάρη, μιάν κ' ήταν έτσι κακός άνθρωπος... Τήν άλλη μέρα όμως τον άποζήτησε μοναχή της. Και τήν άλλη, κι' από τότε σχεδόν

καθεμέρα. Έπτερα, σάν βαρέθηκε τὸ μεσόκοπο περι-
βολάρι, —μπορεῖ νὰ κουράστηκε καὶ κείνος, — πικρα-
δόθηκε ἔξανα νέο μόνιμη τῆς χώρας, ἀπὸ κείνους ποὺ
τὴν εἶχαν ἀνακαλύψει στὰ Ὀρρέικα Μνημεῖα καὶ τὴν
τριγυρίζαν. Ἐπειτα τὸν βαρέθηκε κι' αὐτόν, —μπορεῖ
νὰ τὴ χάρισε καὶ κείνος, — κ' ἔπεσε μ' ἕναν ἄλλο.
Ἐπειτα μὲ δυὸ μαζὶ, ἔπειτα μ' ὅποιον τύχαινε μπρο-
στά της. Πιὸ εὐκολο θηλυκὸ δὲν ἦταν ἄλλο, στὴ χώρα
καὶ τὴν ἐξοχή, ἀπὸ τὴν ἄπλυτη Ἀμυδρουάδα. Κι'
ἐνθ' ὁ Μιμάτσος κι' ὁ Τζώρτζης κοιμοῦνταν στὸ κα-
λύδι ξένοιαστοί, ἢ γύριζαν στὴ χώρα μὲ τίς γίδες, ἢ
κονηγοῦσαν τὴ χαμένη τους μὲ τῆς κομιχοτραχικῆς
φωνῆς: «Μωρὴ Νανότα, μωρὴ ηηη!...» — ἐκείνη,
πότε μέτα στὴν κουφαλισμένη ρίζα μιᾶς γέρικης ἄ-
λγης, πότε ἔξανα χαντάκι σκαπασμένο ἀπὸ χιμδὸκλα-
δα, πότε σὲ μιὰ σπηλιά, κρυμμένη στὸ πλάγι τοῦ
βουνοῦ, πότε στὸν αὐλόγυρο ἐνὸς ἔρμου ξωκκλησιοῦ, ἔξ-
ἕναν ὄχτο, ἔξανα πεζοῦλι, παντοῦ ὅπου μποροῦσε κι-
ἔπου πρόφτανε, μέρα ἢ νύχτα, ἔπινε διψασμένη ἀπ'
τὴν πηγὴ τῆς ἡδονῆς καὶ διψοῦσε περισσότερο...

Καὶ πρὶν ἀκόμα καταλάθουν ὁ Μιμάτσος κι' ὁ
Τζώρτζης πῶς τὴν εἶχαν πᾶθῃ τὴ «συφορὰ» ποὺ
φοβοῦνταν τόσο κειρό, — γιὰ τὴ Νανότα εἶχε πάντα
τὸ ἴδιο ὄρος, ἐκεῖνο ποὺ εἶχε καὶ πρῶτα, σὰ γύριζε
στὸ καλύδι ἀνέγγιχτη, — ἦλθε καὶ μέρα ποὺ τὴν ἔχα-
σαν δίοτελα. Ἐφάξην παντοῦ, μὰ δὲν τὴν βρήκαν
πυθηνά. Τὴ φώναζαν σὰ δαιμονισμένοι, ξελαρυγγιά-
στηκαν νὰ τὴ φωνάζουν ὧρες, μὰ δὲν ἔλαβαν ἀπό-
κριση παρ' ἀπὸ τὸν Ἀντίλαλο τὸν ἀναγελαστή. Ἄρ-
χιζαν τέλος νὰ ρωτοῦν καὶ κάποιοι τοὺς εἶπε, πῶς
εἶδε τὴ Νανότα νὰ κατεβίη στὴ χώρα μὲ μιὰ γρηά.
Ποιὸς ξέρει ποιά μεστρα τὴ μυρίστηκε καὶ τὴν κατὰ-
φερε νὰ τὴν πάρῃ μαζὶ της, σὲ κανένα παλιόσπιτο
τοῦ Ἁγίου Ἀγναντίου, γιὰ νὰ τὴ σκαπουρίσῃ λιγάκι
καὶ νὰ τὴν ἐμπορευθῇ.

— Καλὰ τὸλεγα γῶ! εἶπε χτυπώντας τὸ κεφάλι
τοῦ ἔρμου ὁ Μιμάτσος. Ἐρτοῦνη, γιέ μου, εἶχε τὸ
διάλολο μέτα της κι' ὁ διάλολος τὴν πήρε καὶ τὴ
σῆκωσε.

— Τράξεν τα τώρα! ἀποκρίθηκε ὁ Τζώρτζης. Δὲ
σοῦ εἶπα πῶς ἐγὼ δὲ δίνω λεφτὸ τσικισμένο;

Κ' οἱ φτωχοὶ φύλακες ἀπόμειναν νὰ φυλάνε τίς
τετράποδες μόνο γίδες τους. Τὴν ἄλλη, μὲ τὰ δυὸ
πόδια τὰ ξιπόλυτα, καὶ μὲ τὸ φουστάνι τὸ ξεθλυ-
κωμένο, τὴν ἔχασαν ἀπὸ κακὴ φύλαξη ποὺ λέει
κι' λόγος. Οὔτε ποὺ μποροῦσαν οἱ κηκόμοιροι νὰ τὴ
φυλάξουν καλλίτερα, μιὰ κ' εἶχε «τὸ διάλολο μέτα
της». Τέτοιος «διάλολος» ξετηκῶνει καμμιά φορὰ καὶ
κορίτσια ποὺ δὲν ἀναστήθηκαν σάν τὴ Νανότα, χωρὶς
μάννα, σὲ καλύδι γιδάδων, καὶ ποὺ οἱ δικοὶ τους τά-
χαν σάν κάτι καλλίτερ' ἀπὸ γίδες μὲ δυὸ πόδια
καὶ μὲ φουστάνι...

Ὡς τόσο, οἱ φτωχοὶ ἐκαίνοι ἀκόμα περιμένουν κ'
ἐλπίζουν πῶς ἡ Νανότα θὰ γυρίσῃ.

Καὶ πότε ὁ ἕνας, πότε ὁ ἄλλος, πότε κ' οἱ δυὸ

μαζὶ, ἐκεῖ ποὺ κάθονται ἤτυχοι, φωντάζουνται:
πῶς μπορεῖ νὰ γύρισε καὶ νάκι: κρυμμένη, ἀπ' τὸ φόβο
της, κάποια-κεῖ στὰ ληροστάσια, καὶ ἐξέσῃ τὴν πα-
ληὰ φωνή:

— Μωρὴ Νανότα, μωρὴ!... Ποῦ εἶσαι;... Ἐσεσε!
Νανότα!...

Μὰ δὲν τοὺς ἀποκρίνεται, παρ' ὅ Ἀντίλαλος ὁ
ἀναγελαστής.

(1912—1916)

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΛΙΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΥΤΟΜΟΙΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς — Ἀλεξανδρείας

Μόλις ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ναυπηγείων παραληφθῆν θαλα-
μηγὸν «ΣΥΡΙΑ» ταχύτητος 15 μιλίων, ἀμυθῆτου πολυτε-
λείας καὶ ἀνέσεως ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (παραλία Τροίμης)
ἑκαστὸν ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὥρα 3 μ. μ. κατ' εὐθείαν δι'
Ἀλεξανδρείαν.

Γραμμὴ Πειραιῶς-Θεσσαλονίκης-Καβάλλας

Γραμμὴ Πειραιῶς-Κωνσταντινουπόλεως

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανῶς ἀρθάστου ταχύτητος,
πολυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιοι «ΕΣΣΙΑ-
ΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (παραλία Τροίμης)

Ἐκαστὴν ΤΕΤΑΡΤΗΝ, ὥραν 10.30 μ. μ. διὰ Σέρων
Ἄνδρον, Κόρθιον καὶ Τήνον.

Ἐκαστὴν ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ, ὥραν 8 μ. μ. κατ' εὐθείαν
διὰ Θεσσαλονίκην—Καβάλλαν.

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ
ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ πρακτορεῖα ταξιδιῶν κ. κ. Θεωρᾶ
Κοῦκ καὶ Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλιμαν καὶ Σ. Σιωτιάδου
(Πλατεία Συντάγματος) καὶ Ἰωάν Ρέντα (παρὰ τὸν ἱερα-
τρικὸν σταθμὸν Ὀμονοίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44. ἴσφι
σθεν ἁγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβάγον ὁδὸς Ἀντωνιάδου.

(Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)

ΛΑΓΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΡΩΣΣΙΚΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ

Δάνειον 5 1)2 ο)ο

Τιμὴ ἐκδόσεως:

ΡΟΥΒΛΙΑ 95 δι' ὄνομ. κεφάλ. ΡΟΥΒΛΙΩΝ 100

Ἐξοφλητέον ἐντὸς 10 ἐτῶν,

ἀπηλλαγμένον παντὸς φόρου.

Σημερινὴ τιμὴ Ρουβλίου κάτω τῶν Δρ. 1.70

Τιμὴ εἰς ὀμνάδας περιστάσει: 2.68

Ἐγγραφαὶ παρὰ τὴ ΛΑΓΚΗ ΤΡΑΠΕΖῃ

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ καὶ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

καὶ παρὰ τοῖς Ἀνταποκριταῖς αὐτῆς ἐν ταῖς

Ἐπαρχίαις

ΑΠΟ ΤΑ "ΡΟΥΜΠΑΓΙΑΤ,, ΤΟΥ ΟΜΑΡ ΚΑΓΙΑΜ")

37

Λαχταρισμένος ἔσκυψα τὰ χεῖλια νὰ κολλήσω
 Στὰ χεῖλια τῆς κανάτας μου καὶ νὰ τὴν ἀρωτήσω.
 Ἄν θᾶξω μακρινὴ ζωὴ. Κ' ἐκείνη μ' ἀποκριθῆ:
 «Πίνε καὶ μάθε στὸ Ντουριά, πὼς δὲ γυρίζεις πίσω».

38

Κ' ἡ ὑπόληψή μου κ' ἡ ἀρετὴ μου ἐχάθησαν καὶ πᾶνε
 Ἄπ' τὸ κρασί, μὰ ὀλοζωῆς αὐτὸ κοντὰ μου θᾶναι.
 Μ' αὐτοί, ποὺ τὸ κρασί πλουτοῦν—σὰ σκέπτομαι τὰ χάνω—
 Σὰν τί ἀγοράζουν πιὸ κελὸ ἀπ' ὅτι αὐτοὶ πουλᾶνε.

39

Ὅταν πιωμένος βρίζεσαι, Καγιάμ, γιὰ δαῦτο χάρου,
 Κι' ὅταν κοντὰ στὴ λατρευτὴ σου γέρονε, πάλι χάρου,
 Ἄφοῦ μιὰ μέρα στὸ Μηδὲν καὶ σὺ θὰ καταστήσης,
 Στοχάσου πὼς ἀπέθανες κι' ἀπὸ τὰ τώρα... χάρου!

40

Ὁ Νοῦς αὐτός, ποὺ τ' Οὐρανοῦ τίς στρατὲς τριγυρίζει
 Χίλιες φορὲς ὀλημερίς στ' αὐτὴ σοῦ ψιδυρίζει:
 «Μάθε πὼς τούτῃ τῇ στιγμῇ δὲν εἶσαι τὸ χορτάρι
 «Ποὺ σήμερα τὸ δρέψανε καὶ ξαναπρασινίζει».

41

Τὸ «Λόγο τὸν Ὑπέριατο» ὅπως λένε τὸ Κοράνι,
 Διαβάζουν κάποτε οἱ πιστοί, μὰ πάντα ποιὸς τὸ κάνει;
 Στὰ χεῖλια ὅμως τοῦ ποτηριοῦ κάποια εἶναι γράμματα ἄλλα,
 Ποὺ τὰ διαβάξει ἡ γλώσσα μας καὶ τρέχει σὰ ροδάνι.

42

Τί θέλω; μιὰ σταλιά κρασί καὶ στίχους ἕναν τόμο,
 Κι' ὅσο χρειάζεται ψομὶ γιὰ νὰ μὲ ζήση μόνο,
 Καὶ τὴν ἀγάπη μου κοντὰ κι' ἄς εἶναι κ' ἐρημία,
 Δὲ σοῦ τ' ἀλλάξω ἐγὼ ὅλα αὐτὰ μ' οὔτε Σουλτάνου Θρόνο.

43

Ἡ ἀνοιξὴ τὰ ρόδα τῆς πὼς τὰ γλυκοανεμίζει!
 Τ' ἀπόσκιο πὼς τοῦ περβολιοῦ τῆ λατρευτῆ στολίζει!
 Μὰ ἐμένα δὲ γητεύουνε ποτὲς τὰ περασμένα
 Τὸ Σήμερα νὰ χαίρεσαι, τὸ Χθὲς μὴ σὲ σκοτίζει.

44

Πίνω· μὰ κ' ὁποιος μ' ἀκλουθῆ σοφὸς θᾶν' δίχως ἄλλο.
 Γιὰ τὸ Θεὸ τὸ κριμα μου δὲ θᾶναι καὶ μεγάλο,
 Γιατ' ἤξερε ἀπ' ἀρχῆς Αὐτός, πὼς πάντα ἐγὼ θὰ πίνω,
 Ἄλλοιῶς θάταν σὰ νᾶθελα καὶ ψεύτῃ νὰ Τὸν βγάλω.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΑΝΕΜΗΣ

*) Συνέχεια τῆς σελίδας 66.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

✿ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ ✿

16.—

Στὸ χέρι κρατάει μιὰ μκύρη ὀμπρέλλα σκισμένη, ξεθωριασμένη, ποὺ τὴν κουνάει νευρικά.

— Τί τρέχει κυρούλα μου; τί ἔπαθες;

— Τὸν κακὸ σου τὸν καιρὸ, κύριε. Δὲν εἶμαι κυρούλα, φωνάζει.

— Τότε δεσποινίς...

— Οὐτε δεσποινίς.

— Λοιπὸν τί;

— Κυρία, μιὰ κυρία ποῦρχεται νὰ ζητήσῃ τὴν κόρη της.

Κείνος τὰ γάνει.

— Τὴν κόρη σου, ζητᾷς; Ἐχασες τὴν κόρη σου; Κ' ἤρθες ἐδῶ νὰ τὴν ζητήσῃς; ρωτᾷει σαστισμένος ἀπὸ κρατᾷει μὲ τὸ στανεῖο τὰ γέλωτα του.

— Ἐδῶ βέβαια. Ἡ δὲν τὸ ξέρω θαρρεῖς πῶς τὴν ἔχετε δῶ κρυμμένη;

Ἄ καφετζῆς σταυροκοπιέται.

— Ἄντε στὸ καλὸ κυρά μου. Δὲν ξέρω τί μοῦ λές.

— Δὲν πάω πουθενά. Θέλω τὸ κορίτσι μου, τὸ παιδί μου, τὴ Ρόζα μου.

— Καλὰ τὰ μπλέχουμε τώρα, μουρμουρίζει ὁ καφετζῆς.

— Τὸ παιδί μου, τὴν κοπελούδα μου, τί μοῦ τὴν ἐρωτᾷτε δῶ μέσα;

— Μὰ δὲ μὲ πιστεύεις κυρά μου; σοῦ τὀρκίζουμαι δὲν ξέρω τίποτε. Ἐπὶ τέλους ἔλα μέσα νὰ φάῃς καὶ μοναχὴ σου.

Κεῖνὴ χυμᾷ: μέσα στὸν καφενέ. Ζυγώνει στὰ τραπέζια βικαιτικά, κοιτάζει ἕναν ἕνα στὸ πρόσωπο καὶ στὰ τελευταῖα φωνάζει ἀπογοητευμένη.

— Ἄχ δὲν εἶναι κάπου τὴν ἔχετε κρυμμένη.

— Ἐλα καὶ μέσα νὰ φάῃς, λέει ὁ καφετζῆς καὶ τὴν ὀδηγεῖ στὸ βᾶθος, στὸ ἰδιότιρο, ὅπου κοιμάται κάποιος κατὰχαμα, κουκουλωμένος μ' ἕνα βρώμιχο πᾶπλωμα.

— Νὰ κητὴ θᾶναι, φωνάζει ἡ γυναίκα καὶ σκύβει ἀπάνω στὸν κοιμισμένο μὲ μάτι λαίμαργο.

Μὰ καθὼς τραβάει τὸ πᾶπλωμα βλέπει μιὰν ἀντρίκεικ, ἀναμαλλιασμένη μορφὴ ἀποκάτω ποὺ τὴν κοιτάζει: γλῆθι μὲ τὰ νυσταγμένα μάτια του ποὺ τᾶνοιξε ἄχαρνα.

— Δὲν εἶναι, μουρμουρίζει.

— Τὰ βλέπεις; κ' ἔρχεσαι καὶ μᾶς φορτώνεσαι ἄδικα τέτοιον ὄρα, φωνάζει ὁ καφετζῆς ἰκανοποιημένος γιατί θηιάδεψε ἡ ἀθωότητά του.

Ἡ γυναίκα τονὲ κοιτάζει στὰ μάτια τρυφερά.

— Λοιπὸν ἀφοῦ δὲν εἶναι δῶ, πέ: μου πούναι, σὺ θὰ ξέρῃς.

Κείνος σκάζει τὰ γέλωτα.

— Μὰ γι' ἀστυνόμο μὲ πέρασες; Σὲ κανένα ξενοδοχεῖο νὰ ρωτήσῃς, σὲ κανένα σπίτι: τὰ γύριτες ἔλα;

— Τὰ γύρισα. Πουθενά.

— Αἰ τότε θὰ τὴν ἔχῃ σπιτώσει κανένας: πῶς χρωνῶ εἶναι;

— Πραχτὲς ἔκλεισε τὸ στρογγυλο τὰ δεκαπέντε.

Ἄ καφετζῆς γλῆθι: τὰ χεῖλια του.

— Χμ. Ὅποιος τῶχει: στὰ χέρια του θὰ καλοπαράσῃ.

— Μὰ εἶναι ἔμορφο; ρωτᾷει κάποιος.

— Ὅμορφο λέει; ἀγγελοῦδι: νὰ δῆς τὴ γόμπα της καὶ νὰ μὴν τὴν ξεχνᾷς ποτέ.

— Ἄμ τότε ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, ἄσε τὸ κορίτσι νὰ τραβήξῃ τὸ δρόμο του: ἀφοῦ εἶναι ἔμορφο πρέπει νὰ γλεντήσῃ.

Κεῖνὴ ξεφρνιάζεται.

— Ἐτσι τὸ λὲς τοῦ λόγου σου: νὰ γλεντήσῃ: κ' ἐγὼ ποῦ εἶμαι μάννα νὰ μὴ ξέρω τίποτε, αἰ;

— Ὅσο γι' αὐτὸ κάνει ἄτιχημα. Πρέπει: νὰ σὲ εἰδοποιῇ ποῦ παγαίνει. Μὰ σάμπως ξέρει: καὶ αὐτὴ σὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτι της ποῦ θὰ βοηθῇ;

— Ἄχ Ροζάκι μου, μονολογᾷ: ἡ γυναίκα σκυρῶνοντας τὰ χέρια.

— Λεῖπει καιρὸ ἀπὸ τὸ σπίτι; ρωτᾷει ἕνας.

— Αὐτὸ μέρες ἔχω νὰ τὴν ἐδῶ ἀκούς: ἔχει μάννα εἶμαι γὼ νὰ μὴ μὲ λογαριάσῃ; Αὐτὴ καλὰ γλεντᾷ: μὰ μὲ ρώτησε καὶ μὲνα ἂν ἔθαλα ἀπὸ χτᾷς: τίποτε στὸ στόμα μου;

— Θέλεις νὰ σοῦ βάλουμε τίποτε νὰ τοιμήσῃς; λέει ὁ καφετζῆς συγκινημένος.

— Θὲ θέλω: δὲν πάει κάτω. Ἐχω κόμπο. Τὴ Ρόζα μου θέλω: ξέρεις νὰ μοῦ πῆς πούναι ἡ Ρόζα μου;

Ἄ καφετζῆς σηκώνει τοὺς ὤμους του: τί νὰ της κἀνῃ, πῶς νὰ τὴν βοηθήσῃ. . . Οἱ ἀνθρώποι: πούναι στὸν καφενέ στενοχωριῶνται, θέλουσε νὰ κοιμηθοῦνε.

— Σὺρε νὰ κρητᾷς: καὶ ἄλλου, λέει ὁ καφετζῆς καὶ τὴν ὀδηγεῖ: ὡς τὴν πόρτα.

Κεῖνὴ στέκεται στὴν πόρτα ἀναποφάσιστη. Παῦ νὰ πᾶ, πὸ δρόμο νὰ πάρῃ. . . Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνὴ φαίνεται: μιὰ ἄμαξα νὰ περνᾷ μὲ τὰ φανάρια σθησιμένα. Μέσα στὴν ἄμαξα ἀκούγονται χαχανίσματα γυναικῆσια. Ἡ γυναίκα τερᾷζεται. Νομίζει πῶς ἀναγνώρισε τὴ φωνὴ τῆς κόρης της. Πετιέται ἔξω ἄγρια, σηκώνοντας ἀψηλὰ τὴν ὀμπρέλλα της.

— Αὐτὴ εἶναι, ἡ Ρόζα μου, τὸ παιδί μου, φωνάζει καὶ παίρνει ἀποπίσω τὴν ἄμαξα τρέχοντας.

— Ρόζα μου, παιδί μου, ἐγὼ εἶμαι, ἡ μαμὰ σου. Στάσου, ἔχω κάτι νὰ σοῦ πῶ. Μὴ φοβάσαι, δὲ σὲ μα

λώνω. Γλεντζές; καλὰ κάνεις; κορίτσι είσαι θά γλεντήσης, ποιός είπε δχι. Μὰ στάσου μιά στιγμή... Τρέχει, τρέχει. Η φωνή της κόβεται, λαχανιάζει, τὰ πόδια της τρικκίζουσε, δὲν μπορεί πιά νὰ κολουθήσει τὴν ἀμαξα πού χάνεται στρίβοντας σὲ κάποιο σοκάκι...

Πέφτει, ξαπλώνεται, στὸ δρόμο σφίγγοντας σφιχτὰ στὸ χέρι τὴν ὀμπρέλλα της. Ἀκούγεται ἓνα σφύριγμα. Ἐνας χωροφύλακας βγαίνει ἀπὸ κάποια πόρτα πούχε τρυπώσει. Ζυγώνει. Σὲ λίγο φαίνεται κι ἄλλος. Σκύδουσε κ' αἱ δύο ἀπάνω της, τὴς πιάνουσε τὸ χέρι, τὸ τριβουσε μαλακά.

— Τί ἐπαθε; κορά; ρωτᾷ ὁ ἓνας.

Κεῖνη ἔχει τὰ μάτια κλειστά. Ἀνασαίνει γλήγορα ἡ φωνή της βγαίνει ἀπὸ βαθειά, σθηστή.

— Ροζίτσα μου, παιδάκι μου, ἀγγελούδι μου, δὲ σὲ μαλλώνω...

Κοιτάζονται.

— Τί εἶπες; ποιὰ; Ροζίτσα ζητᾷ;

Περιμένουσε νάρθῃ στὸν ἑαυτὸ της.

— Τί τὴ φυλάμε; πρέπει νὰ τὴν πάμε στὸ τμήμα.

Τὴν παίρνουσε στὰ χέρια τους. Πούπουλο τὸ κορμί της.

— Τὴν κακομοῖρα, πετᾷ καὶ κόκκαλο εἶναι;

Λὲς νάσαι μεθυσμένη;

— Οὐμ, ξέρω καὶ γώ. Μὴν εἶναι τρελλά;

Κεῖνη περνᾷ τὸ χέρι της στὸ λαιμὸ τοῦ χωροφύλακα, τονὲ σφίγγει, ἀκκουμπᾷ τὸ μάγουλό της στὸ μαλλιαρὸ πρόσωπό του. Βογγᾷ.

— Μωρὲ σὰ νὰ μὲ φίλησε, λέει ὁ ἓνας κοιθώντας τὰ χεῖλια της νὰ κκουμπᾷνε στὸ μάγουλό του.

Φτάνουσε στὸ τμήμα.

— Ποῦ θὰ τὴνὲ βάλουμε; ρωτᾷ ὁ ἓνας.

— Ἄσε, τὴν παίρνω ἐγὼ στὴν κάμαρά μου, ἀποκρίνεται ὁ ἄλλος.

Τὴνὲ ξαπλώνει στὸ κρεβάτι του στρωμένο μὲ μιὰ στρατιωτικὰ κουβέρτα. Σκοτάδι μέσα. Ὁ ἀγέρας μυρίζει φανικὸ πούχουσε καταβρέξει τὸ πάτωμα. Ὁ χωροφύλακας ξακολουθεῖ νὰ τὴς τρίβῃ τὸ χέρι; ἔπειτα τὴς ξακουμπώνει τὸ μεσοστο γιὰ νὰ πάρῃ δόξα, χώνει μέσα τὸ χέρι του νὰ εἶναι χτυπᾷ ἡ καρδιά της... Κεῖνη βγάζει ἓνα βαθὺν ἀναστεναγμὸ, ὀφώνει τὰ χέρια της, τον ἀγκαλλιᾷ, τονὲ σφίγγει, τον τραβάει ἀπάνω της...

Ὁ χωροφύλακας κλείνει τὴν πόρτα...

— Ἔτσι, ἔτσι, στὸ πείσμα της; ἀμ τί θάρραφε; Μόνο αὐτὴ θάχη φίλους, ἀκούγεται ἡ φωνή τὴς γυναικᾶς λιγωμένη.

Ὁ ἄλλος χωροφύλακας σουλατσάρνει ἀπόξω. Κάποτε στέκεται κι ἀφουγκράζεται.

— Ἄντε ρε, τί κάνεις τόσην ὥρα μέσα; μουρμουρίζει χτυπώντας τὴν πόρτα μὲ τὸ δάχτυλό του.

Ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ βγαίνει ὁ χωροφύλακας.

— Κοντεύει νάρθῃ ὁτὸν ἑαυτὸ της, λέει.

— Στάσου νὰ πάω νὰ δῶ καὶ γὼ πὼς εἶναι. Μπορεῖ

νάσαι ἀνάγκη νὰ καλέσουμε τὸ γιατρό, μουρμουρίζει καὶ χώνεται κι αὐτὸς στὴν κάμαρα.

Ἡ πόρτα τοῦ καφενὲ ξανακλείνει κι ὁ καθένος προσπαθεῖ νὰ ξαναβρῇ πάλε τὸν ὕπνο πούχασε. Ὁ Ἀλέξης πού βιάζεται νᾶποτελειώσῃ τὸ γράμμα του, ξαναπιάνει τὴν πέννα. Στὸ διπλὰνὸ τραπεζάκι δύο κρυφοκουθενιάζουσε ἐνῶ καμώνουσε πὼς κοιμοῦνται. Προσπαθεῖ νὰ κούσῃ τί λένε μὰ δὲν τὸ καταφέρνει. Τὰ λόγια τους εἶναι μισὰ, συβολικά. Ποιός ξέρει τὴ στιγμή ἐκείνη τί σκεδιάζουσε... Ὁ ἀγέρας μυρίζει βαρειά. Ἡ λάμπα κοντεύει νὰ σόησῃ, σημεῖο πὼς ζυγώνει νὰ φωτίσῃ. Ὁ καφετζῆς ξέρει καὶ κανονίζει πάντα τὸ πετρέλαιο νὰ βαστάξῃ ὡς τὰ ζημερώματα.

Σιγὰ σιγὰ οἱ ἄλλοι ξαναβρήκανε τὸν κοιμένο ὕπνο τους. Μόνο ὁ Ἀλέξης κάθεται καὶ συλλογιέται. Ἡ γυναῖκα πού χόμηξε μέσα ζητώντας τὸ παιδί της, τοῦ παρουσιαζότανε κεῖνη τὴ στιγμή σὲ σύζυγο. Τὸ παιδί της, λὲς πὼς εἶτανε κάποιο ἰδανικό, πού τὸ κουνήσουσε νὰ τὸ κλείσῃ στὰ χέρια της. Ἔτσι κι αὐτὸς κάποιο ἰδανικὸ κουνηγώντας ἔκανε τὸ μεγάλο τάλμημα νάρνηθῃ τὴν φευτιὰ γιὰ νὰ ζητήσῃ ἔξω, στὸ λευτερο ἀγέρας, τὴν ἀλήθεια. Κοιτάζει γύρω του. Ποῦ βρίσκεται; πὼς κατάντησε; τί θέση ἔχει αὐτὸς ἀνάμεσα σὲ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους; Μὰ δὲ μετανοῶνει. Ἐνα φῶς κρυφακαίει μέσα του καὶ τονὲ θερμαίνει, καὶ τοῦ φέγγει ὁτὸν καντήλι, μπρὸς στὴν εἰκόνα πού κρύβει στὸ στήθος του.

— Μπορα εἶναι; καὶ θὰ περάσῃ, ψιθυρίζει.

Βουτάει τὴν πέννα σὲ μελάνι κι ἀρχίζει νὰ γράφῃ. Ἡ πέννα τρέχει... Τέλειωσε. Διαβάζει. Τώρα εἶναι φχαριστημένος... Συλλογιέται. «Ναι. Ἔτσι. Ἡ καημένη; ἡ γρηὰ δὲν πρέπει νὰ μάθῃ τίποτα. Ἄς ζῇ στὴ γλυκεῖα πλάνη. Ἡ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ τὴνὲ σκοτώσῃ... Μὰ τί τρομερὸ ἀλήθεια. Νὰ πουλήσῃ τὸ σπίτι της, τὸ πατρικὸ σπιτάκι της, τὸ σπίτι πού γεννήθηκε! Μὰ δὲ γίνεται ἀλλοιωτικά. Πρέπει νὰ ζήσουσε. Τὸ σπίτι θὰ ξαναχτιστῇ. Μὴν κλαῖς μανουόλα... Τώρα ἄς ἔχει τὴν ιδέα πὼς τὰ λεφτὰ τοῦ σπιτοῦ θὰ χρησιμοποιηθοῦνε γιὰ μιὰ ἐπιχείρησῃ πού θὰ μὴν φέρῃ πλοῦτο, πλοῦτο... Ἔτσι, μὲ τὸ ψέμα, περηγοριέται...»

Ἔτσι. Βγήκε χροῦμένος, μὲ ἀλαφρὴ καρδιά. Σήμερα εἶχε ἀπόφασι νὰ ἰδῇ τὴ Ρίκα, νὰ μιλήσῃ μαζί της, νὰ μείνουσε μοναχοῖ τους, αἱ δύο, μέσα στὴν κάμαρα...

Σὰ φτάνει στὸ σπίτι τὴς Ρίκας, βλέπει ἓνα κοματάρη νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὴν πόρτα της... Ἡ Ρίκα τὸν ὑποδέχεται μὲ ὕφος θλιμένο. Τὰ μάτια της κόκκινα, κλαμένα. Τὴς δίνει τὸ χέρι, τὴνὲ ρωτᾷ.

Κεῖνη βρίσκει τὸν καιρὸ νὰ ξεσπάσῃ.

— Ἄχ. Δὲν ὑπερέφετα; πιά ἡ ζωὴ αὐτὴ νὰ δουλεύς, νὰ σακατεύεσαι; καὶ νάρχεται ὑστερὲς ὁ σκαρωτῆς νὰ σὲ τρυγᾷ.

— Έδώ τώρα καθώς έρχόμουν, ένα νοματάρχη να βγαίνει.

— Ά τον είδες; Δεν είναι η πρώτη φορά. Κάθε τόσο έρχεται και με τραβάει. Άν κάνω πώς αρνιέμαι, είναι ικανός να με καταδώση στην αστυνομία...

Μίλουσε λυότερα, δίχως καμιάν επιφύλαξη. Ο πόνος της είχε λύσει τη γλώσσα. Έτσι ήρθε η στιγμή να μιλῆ ὁ Ἀλέξης ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ στόμα της τὴν ἀλλάθει. Τώρα δὲν μπορούσε ν᾿ἄγῃ πιά ὑπόνοιες. Νὰ ποῦ τὸ φανέρωσε μοναχὴ της. Ἡ Ρίκα εἶτανε μιά ξεπεσμένη, μιά κοινὴ! Τὸ λουλούδι τὸ λευκὸ εἶχε κυλιστῆ στὸ βούρκο! Θυμάται τὸ ἐπεισόδιο τῆς γυναίκας ποῦ τῆν ἔβλεπε σὺννονας ἀπὸ τὸ σπίτι της γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουνε τοὺς γειτόνους. Αὐτὸ δὲν εἶχε ἀπατηθῆ, τὰ μάτια του εἶχανε καλὰ διακρίνει μέτρη στὸ πλήθος. Ἐκείνη εἶτανε. Ἡ Ρίκα!

Στέλνεται μπροστὰ τῆς ἀκούνητος, βουβός. Ἡ ἀποκάλυψη τὸν ἔχει συντρίψει. Τῆν ἰσχυρὰ, προσπαθεῖ νὰ σταματήσῃ τὰ μάτια της μὰ κείνη τὰ χαμηλώνει ἐπιμονα σὰ νὰ ντρέπεται. Κουνᾷ τὸ κεφάλι της θλιβερά.

— Εἶναι φοβερό. Νὰ ζῆς στὸ περιθώριο τῆς κοινωνίας, νὰ σὲ δείχνουνε μὲ τὸ δάχτυλο, νὰ μὴ σὲ ζυγώνῃ κανένας, μουρμουρίζει μόνη της σὰ νὰ μονολογᾷ. Σιγαλιὰ.

— Ἐσὺ εἶσαι πὺ τίμιε ἀπὸ πολλὲς ἄλλες ἀποκρίνεται ὁ Ἀλέξης.

Κείνη ξαφνιάζεται.

— Ἐγὼ τίμια; ρωτᾷ σιγῶνοντας τὰ μάτια της. Κείνος συλλογιέται.

— Γιατί ὄχι; Ὅ,τι κάνεις, τὸ κάνεις φανερά, δὲν προσπαθεῖς νὰ γελᾷς, νὰ περάσῃς γιὰ τίμια.

Τὸν κοίταξε στὰ μάτια. Τί παράξενα λόγια!

— Κι αὐτὸ εἶναι ἡ τιμιότητάς; ρωτᾷ σιγαλιὰ, δειλά, σὰ νὰ φιθάλῃ.

— Ναί! ἡ δική σου, ἡ ξεχωριστὴ τιμιότητά.

Κούνησε τὸ κεφάλι θλιβερά.

— Παρηγοριές. Τί τρομαρό! Νὰ περνᾷς τὴ ζωὴ σου δίχως ἀγάπη, νὰ ξέρῃς πὺς τὸ κάθε χᾶδι καὶ τὸ κάθε φίλι ποῦ ἀπλώνεται πάνω σου εἶναι ψευτικό, ἀγορασμένο, ψιθύρισε μὲ μικρὸ χαμόγελο στὴ χεῖλιά της.

Σιγαλιὰ.

— Εἶναι καὶ φίλι ποῦ δὲν ἀγοράζονται. Φτάνει νὰ ξέρῃ κανεὶς τὸ περιβάλλει ποῦ φυτρώνουνε, εἶπε ὁ Ἀλέξης χαμηλώνοντας τὰ μάτια του σὰ νὰ φοβήθηκε κι ὁ ἴδιος μὲ αὐτὸ ποῦ τόλμησε νὰ ξεστομίση.

Κείνη τούρρηξε μιά ματικὴ παράξενη.

— Δὲ λέω. Γίνεται κάποτε κι αὐτό. Μὰ εἶναι τόσο τόσο δυσκολοῦρετο αὐτὸ τὸ περβόλι. Κατάντια: σχεδὸ μυθικό, ψιθύρισε.

Ο Ἀλέξης σάπασε. Εἶχε προχωρήσει τόσο πολὺ μὲ τὴ φράση ποῦ τοῦφυγε πρωτύτερα ἀπὸ τὸ στόμα γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ τώρα τὸ κουράγιο νὰ προσέσῃ τίποτα παραπάνω δίχως τὸ φόβο νὰ πῆ πράματα ποῦ δὲν εἶτανε ἐξῆως ἀν ἔπρεπε νὰ τὰ πῆ.....

Ἀκούστηκε χτύπος στὴν πόρτα. Ἡ Ρίκα πετάχτηκε ὄρθια ἀνήσυχη καὶ στάθηκε πίσω ἀπὸ τὴ γρίλια.

Σὲ λίγο ἔμπαινε μέσα ὁ Ζήσης. Εἶχε τὸ ὄψος βαρὺ, θλιμένο.

— Τί νέα; ρωτᾷ ὁ Ἀλέξης ἀνήσυχος.

— Δὲν πᾶμε καλά. Ἡ ἐταιρεία δὲ θέλει νὰ κοῦσῃ τίποτα. Ἐχει, βλέπεις, τίς πλάτες τῆς κυβέρνησης.... Οἱ ἀνθρώποι δὲν ἀντέχουνε πιά. Τοὺς τσάκισε ἡ πείνα, ἡ ἀρρώστεια... Χρειάζονται λεφτὰ καὶ ποῦ νὰ βρεθοῦνε.

Ο Ἀλέξης ζάρωσε τὰ χεῖλια του.

— Πῆγα κ' εἶδα τὸ Σταύρο. Πεθαίνει ὁ καινομοῖρης δίχως γιαντρά, δίχως φαί. Τονὲ πόνεσε ἡ καρδιά μου. Καὶ δὲν εἶναι αὐτὸς μοναχά. Ἀρχίσανε νὰ φωνάζουνε, θέλουνε νὰ πιάσουνε δουλειά. Τᾶξερὰ ἐγὼ αὐτά. Αὐτὲς οἱ δουλειὲς θέλουνε κεφάλαια, ἐργά-νωτη, πρόστεσε ὁ Ζήσης.

Ο Ἀλέξης τὸν κοίταξε στὰ μάτια.

— Θαφῆσουνε λοιπὸ νὰ σῆσῃ ἡ ἀπεργία;

Ο Ζήσης σήκωσε τοὺς ὤμους του.

— Ἐχεις ἐσὺ νὰ δώσῃς; ρώτησε.

Ο Ἀλέξης δὲν ἀποκρίθηκε. Ο νοῦς του πῆγε στὸ γράμμα ποῦχε σταίλει τῆς μάνας του. Ἄν τὰ λεφτὰ τοῦ σπιτιοῦ φτάνανε γλήγορα... Μὰ καὶ τί μπορούσε νὰ γίνῃ μ' ἓνα τέτοιο τιποτένιο ποσὸ τῆ στιγμή ποῦ χρειάζονται χιλιάδες...

Ο Ζήσης σηκώθηκε ἀπάνω κι ἄρχισε νὰ βηματίζῃ ἀνήσυχος.

— Πᾶμε, εἶπε ἄξαφνα παίρνοντας τὸ κασκέτο στὸ χέρι του.

— Ποῦ; ρώτησε ὁ Ἀλέξης ἀφαιρεμένα.

— Πρέπει: νὰ ἴσοῦμε τὸν κύριο Αἴντα σήμερα.

Βγήκανε. Ἡ Ρίκα πίσω ἀπὸ τὴ γρίλια τοὺς ἔβλεπε νὰ προχωροῦνε ἀμίλητοι, σκυφτοί...

6

Ἡ στενὴ καμαρούλα μὲ τὸ μικρὸ χαγιατάκι μπροστὰ ἀντηχᾷ ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ ἀρρωστοῦ ποῦ βρίσκεται ξαπλωμένος στὸ στρώμα. Εἶναι ἓνας βήχας κούφιος, ξερὸς ποῦ τοῦ φέρνει δάκρυα πολλὲς φορές στὰ μάτια ἐνῶ τὸ στηθος του πᾶει νὰ σπάσῃ. Ἀπόψε ἔχει φεγγάρι, ἓνα μεγάλο, ἀσημένιο φεγγάρι, γιοματο καλοσύνη κι ἀδικοφορία. Τὸ φῶς του, γαλαχτώδικα, χύνεται στὴν κάμαρα ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο ποῦ τᾶφῃναι ἐπίτηδες ἀνοιχτὸ γιὰ νὰ μπαίῃν λίγος δροσερός ἀγέρας καὶ πέφτει πάνω στᾶσπρα σεντόνια ποῦ σκεπάζουνε τὸ κορμὶ τοῦ ἀρρωστοῦ. Τὸ χέρι του λιγνὸ, κοκκαλιάρικο μὲ τίς κόρδες ποῦ προβάλλουνε σὰ σκονιὰ κάτω ἀπὸ τὸ μαυριδερό, σὰν καφαλισμένο πεταῖ του, κρέμεται: σὰν παράλυτο, στραγγισμένο, βαρὺ πάνω στὸ σεντόνι, τὸ χέρι αὐτὸ ποῦ εἶτανε ἄλλοτε γιοματε χυμὸ, δυνατὸ....

Γκούχου γκούχου.

— Τι θα γίνουμε με αυτόν τόν άνθρωπο. Είχαί τώρα τόσος καιρός. Δέ μ'αξ άφήγει νά κλείσουμε μάτι, μουρμουρίζει: Ένας γείτονας ζυγώνοντας σ'εσά παράθυρο.

— Χώρια πού'ναι και φόβος: μήν κολλήσουμε. λέει η γυναίκα του.

Μά κείνος εξακολουθεί νά βήχη αδιάφορος. Κάτι του γαργαλίζει: τó λάρυγγα και πρέπει νά βήξη, νά βήξη πολλές φορές δυνατά για νά ξεθωιάνη, νά μαλακώση ó λάρυγγάς του. Έτσι ó λάρυγγάς του άνάδει, καίγεται.

— Σήκω μωρή φέρε μου ένα ποτήρι νερό, φωνάζει.

Η γυναίκα του σηκώνεται, γεμίζει τó ποτήρι από ένα μικρό άσπρο σταμνάκι πού βρίσκεται στό χαγιάτι και του τό προσφέρει. Κείνος δάζει μιά γουλιά στό στόμα του και της τό δίνει πίσω.

(Ακολουθεί)

Στό άρθρο της Ειρήνης της Αθηναίς, στό περασμένο φύλλο (σελ. 116, άράδα 10) νά διορθωθή: αντί εξωτερικό νά γίνει εσωτερικό και άράδα 21 τó βαθιά πού νά γίνει βαθιά του.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ν. Χάγ. Μπουφίδη. Άφού δημοσιεύεις άλλο, τί άνάγκη νά στέλνεις και σέ μ'αξ; Ό,τόσο δημοσιεύουμε δώ τοΰτο σου τó τετράστιχο πού μ'αξ άρεσε:

Λίγο νερό έφίλησε
τή γίς με τή δροσιά του.
Γιά δέξ! Λουλουδι έβλάστησε,
—καρπός: τó φίλημά του!

κ. Κ. Άλεκτορ. ποιητή. Πώς θά βγάλεις φιλίό, άμοι-

ρε; Τó πήγες πρώτα στήν «Κριτική και Ποίηση» νά σου τό έγκρίνει; Πάει πιά τó μπατέ σκόλοι άλλστε. Άποχήσαμε, βλέπεις, και μεις τή Φιλολογική Άστυνομία μας...

—κ. Άκριτον άποικτήν. Για τούς συνονήμους σου της «Κριτικής και Ποίησης» παραδέχομαι τούς στίχους πού είναι παρακάτω από τó κομμάτι πού κορσιδέφανε και πού είναι; λές, γραμμένοι έλάτηδες για δασύς στο «Θρίψμο» τών «Βομών» και τού Ποιητή:

Στό πείσμα τών κοντόφωτων,
θεία ποίηση, πού βλέπον
άπό τίς μύριες σου όφες μιά
(Άκουσον! Άκουσον!)
τήν ύψη πού σέ δείχνει
σάν κέρφομα φρακτικό,
σάν άρρωστιά; λουλουδι...

—κ. Άλκατο. Δέν είναι ποίημα αυτό: είναι γράμμα έρωτικό. Ό,τόσο, άφού μ'αξ άρέσουν οι στίχοι, τούς τυπώσαμε δώ και ή άμερτία στό λαιμό σου:

Τó παγκάκι μας έρημο τ' άφίσαμε
στις βροχές, στού χειμώνα τ' άγάξι,
μά ή Άνοιξη τόρα σάν πρόβιλε
νά το πάλι, σιμά του μ'αξ κρ'άξει.

Τά δεντρόκια πού ήσκιώνουν το, δίπλα του
τά ψηλά, τά στητά κυταρίσσια,
μ'αξ καλοΰνε και τόρα, σάν κι άλλστε,
σέ άγάτης καινούρια μεθήσια.

Έλα, άγάτη μου, δέξου τó κάλεσμα
της γητεύρας κι όλόχαρης Φύσης:
Έλα, έξέρω, μήν πεις όχι, έξέρω το:
Ένα δέλι θάρθεϊς.—Μήν άργήσεις!

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικός Διευθυντής ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΔΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τό ταχυπλουν θαλαμηγόν υπερωκεάνειον

‘ΠΑΤΡΙΣ,,

θέλει αναχωρήσει εκ Πειραιώς κατ' εὐθείαν διὰ νέαν Ὑόρκην τὴν 6 Ἰουλίου

Ἐπίσης τὸ θαλαμηγόν υπερωκεάνειον

‘ΙΩΑΝΝΙΝΑ,,

θέλει αναχωρήσει εκ Πειραιώς (μέσω Καλαμῶν-Πατρῶν) κατ' εὐθείαν διὰ νέαν Ὑόρκην τὴν 20 Ἰουλίου.

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περὶ τῶν πληροφοριῶν ἀπευθυντέον:

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἄρθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΗΒΕΡΙΑΤΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ἐπιθῆεν Ἀγία Τριάδης). Ἄρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἐπικλιποῦσι θέτες ἀνάγκη νὰ δηλώσῃσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑστρίας καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ἐπιστρέφοντες ἐκ Ἑλληνικῶν ἀποπέλικ, ὑποστηρίξτε τὴν Σημεῖαν ἑας, μαγαλόνετε τὴν Πατρίδα ἡμῶν.